

הלכות שביתת עשור פרק ב' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור: הלכות שביתת עשור, פרק ב' (רמב"ם ספר זמנים)

כללי הקדמה

דער ערשטער פרק האט באהאנדלט די יסודות פון דעם חיוב צו פאסטן יום כיפור. פרק ב' גייט אריין אין די פרטים פון שיעורי אכילה ושתיה, צירוף שיעורים, מאכלים שאינן ראויין, אכילה גסה, חולה שיש בו סכנה, מעוברת שהריחה, בולמוס, און חינוך קטנים. פרק ג' וועט זיין וועגן די רעסט פון די עינויים.

הלכה א — שיעור אכילה ביום הכפורים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "האוכל ביום הכפורים מאכלים הראויים לאדם — שיעורו ככותבת הגסה, שהוא שיעור פחות מכביצה במעט... כל האוכלין מצטרפין לשיעור זה."

פשט: דער שיעור אכילה פאר חיוב כרת אויף יום כיפור איז א כותבת הגסה (א גרויסע טייטל), וואס איז אביסל קלענער ווי א כביצה. אלע מיני מאכלים צערעכענען זיך צוזאמען צו דעם שיעור.

חידושים און הסברים:

1. **פארוואס איז דער שיעור גרעסער ווי כזית?** ביי רוב איסורי אכילה אין דער תורה איז דער שיעור א כזית, ווייל דארט איז דא אן איסור צו עסן א באשטימטע זאך. אבער ביום כיפור איז נישטא קיין איסור אויף א באשטימטע מאכל — ס'איז דא א חיוב צו פאסטן. דעריבער האבן די חכמים משער געווען אז דער שיעור דארף זיין ווען מתייבשת דעתו — ווען דער מענטש פילט אויסגעפאסט און פילט נישט מער הונגעריג. דאס איז א כותבת הגסה, וואס איז מער ווי א כזית אבער ווייניגער ווי א כביצה.

2. **דער שיעור איז קאטעגאריש ביי אכילה** — יעדער מענטש, גרויס אדער קליין, האט דעם זעלבן שיעור פון כותבת הגסה. דער הסבר: ביי עסן, א גרויסע טייטל איז מתייבשת דעת ביי יעדן מענטש גלייך.

הלכה א (המשך) — שיעור שתיה ביום הכפורים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וכן השותה משקין הראויין לשתיית אדם — שיעורו כמלא לוגמיו של שותה, כל אחד ואחד לפי לוגמיו חייב. וכמה הוא מלא לוגמיו? כדי שיסתלק מצד אחד ויראה מלא. ושיעור זה באדם בינוני הוא פחות מרביעית."

פשט: דער שיעור שתיה איז מלא לוגמיו — ווען מען שטופט דעם משקה צו איין זייט פון מויל און עס זעט אויס פול. דאס איז ביי א בינוני ווייניגער ווי א רביעית. אלע משקים צערעכענען זיך צוזאמען.

חידושים און הסברים:

1. **שתיה איז לפי דעם מענטש, נישט קאטעגאריש** — אנדערש ווי אכילה (וואו כותבת הגסה איז פאר אלעמען גלייך), ביי שתיה איז דער שיעור תלוי אין יעדן מענטש באזונדער. דאס איז א שיעור וואס איז כמעט יוניק אין דער גאנצער תורה. דער הסבר: א גרויסער מענטש וואס טרינקט א קליין טראפל פילט גארנישט — ביי אים איז נישט מתייבשת דעתו. אבער ביי אכילה, א גרויסע טייטל איז מתייבשת דעת ביי יעדן.

2. **פראקטישע נפקא מינה** — מענטשן וואס דארפן טרינקען פחות מכשיעור (ווי א חולה) דארפן ערב יום כיפור אויסמעסטן זייער אייגענעם מלא לוגמיו. אבער דער רמב"ם גיט א דיפאלט: **באדם בינוני הוא פחות מרביעית**, וואס קען אפשר דינען ווי א שיעור פאר ווער עס האט נישט געמאסטן.

3. **אכילה ושתיה אין מצטרפין** — אכילה און שתיה צערעכענען זיך נישט צוזאמען. א האלבע כותבת עסן פלוס א האלבע מלא לוגמיו טרינקען מאכט נישט קיין שיעור. דער טעם: א מענטש וואס וויל טרינקען וויל א גאנצע שתיה, און א מענטש וואס וויל עסן וויל א גאנצע אכילה — האלב און האלב איז נישט מתייבשת דעתו.

4. **צי אכילה ושתיה זענען איין איסור אדער צוויי?** לכאורה זענען זיי איין איסור (עסן ליקוויד, עסן סאליד), אבער דאס וואס זיי האבן באזונדערע שיעורים און זיי זענען נישט מצטרף, ווייזט אז זיי זענען באזונדערע קאטעגאריעס. דאס איז נוגע צו דער שאלה צי מ'רעכנט פינף עינויים אדער זעקס — דער זוהר ברענגט צוויי שיטות: איינע רעכנט זעקס עינויים (שתיה באזונדער), און איינע רעכנט פינף. דאס איז אן ערנסטע חקירה.

הלכה א (המשך) — אכל דברים אסורים ביום הכפורים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אחד האוכל אוכלים המותרים או שאכל דברים אסורים, כגון נבילות וטריפות ושקצים ורמשים, חלב ודם, נותר, טבל... הואיל ואכל אכילה הראויה לאדם — הרי זה חייב כרת משום אוכל ביום הכפורים."

פשט: אפילו ווען מ'עסט מאכלות אסורות ביום כיפור, איז מען חייב כרת פאר יום כיפור, סיי פאר דעם מאכלות אסורות.

חידושים און הסברים:

1. **איסור כולל / איסור מוסיף** — לכאורה זאל מען זאגן אין איסור חל על איסור: דער מאכל איז שוין אסור (נבילה, חלב, וכו'), ווי קען נאך א צווייטער איסור (יום כיפור) חל ווערן? דער רמב"ם אליין אין הלכות מאכלות אסורות פרק י"ד איז מסביר אז דאס איז א פאל פון איסור כולל (אדער איסור מוסיף): וויבאלד דער איסור פון יום כיפור איז חל אויף אלע מאכלים — אויך מותרדיגע — איז עס א ברייטערער איסור וואס נעמט אריין מער ווי דער ערשטער איסור. אין אזא פאל איז יא איסור חל על איסור.

2. **"ראויה לאדם" מיינט נישט "מותר"** — "ראוי" מיינט אז עס איז פיזיש ראוי צום עסן (נישט קאלעדיג, נישט שלא כדרך אכילה), אפילו אויב עס איז הלכתיש אסור.

הלכה א (המשך) — חצי שיעור אסור מן התורה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אכל פחות מכשיעור זה — אינו חייב כרת, אבל אסור מן התורה... והאוכל או השותה חצי שיעור מכין אותו מכת מרדות."

פשט: ווייניגער ווי דעם שיעור איז מען נישט חייב כרת, אבער עס בלייבט אן איסור דאורייתא, און מ'באקומט מכת מרדות.

חידושים און הסברים:

1. **דער רמב"ם'ס לשון וועגן חצי שיעור:** דער רמב"ם פארמולירט באזונדער — ער זאגט נישט אז חצי שיעור איז פטור ווייל עס איז נישט דאורייתא, נאר פארקערט: עס *איז* דאורייתא, נאר דער חיוב כרת איז בלויז אויפ'ן פולן שיעור. דאס איז א חילוק אינערהאלב דאורייתא גופא.

2. **מכת מרדות אויף א דאורייתא:** דאס איז א ראייה אז מכת מרדות קען אויך געגעבן ווערן אויף א דאורייתא'דיגע איסור ווען עס איז נישטא דער רעגולערער עונש (כרת אדער מלקות). מכת מרדות איז נישט באגרעניצט צו דרבנן'ס.

זיך טוישן לפי המצב. דער חידוש: די מחלוקת אחרונים וועגן שיעורים (ווי דער חזון איש'ס שיטה) דארף מען אנקוקן אין דעם קאנטעקסט אז **הלכה ווערט נקבע דורך די בית דין ורבנים שבימינו**. אזוי פיל ווי מ'איז נותן כח צו די רבנים, אזוי ווערט די שיעור באשטימט. דער טשענדזש צו מער פאראייניגטע שיעורים איז אויך פארבונדן מיט דעם וואס כלל ישראל איז מער פאראייניגט — פריער האט יעדע שטאט געהאט זייער אייגענע מציאות, אבער היינט דארף זיין מער פונקטליכקייט.

הלכה ג — צירוף שתיה (כדי שתיית רביעית)

דער רמב"ם ווערטער: "שתה מעט וחזר ושתה וחזר ושתה, אם יש מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה כדי שתיית רביעית" — מצטרף נאר אינערהאלב כדי שתיית רביעית.

פשוט: ענליך ווי ביי אכילה מיט כדי אכילת פרס, איז ביי שתיה דער שיעור צירוף כדי שתיית רביעית.

חידושים און הסברים:

1. **כמעט דאפלט:** דער שיעור כדי שתיית רביעית איז כמעט דאפלט פון דעם שיעור שתיה גופא (וואס איז אביסל פחות מרביעית). דאס מיינט אז דער צייט-שיעור פאר צירוף איז כמעט גלייך צו דעם אמאונט וואס מ'לאזט אריין.

2. **שתיה פון ווארעמע זאכן (טיי):** א פראקטישע שאלה — מענטשן טרינקען טיי סלאולי ווייל עס איז ווארעם. ביי אכילה קען א מענטש עסן סלאולי בכדי אכילת פרס, אבער ביי שתיה איז דער נארמאלער דרך צו טרינקען שנעלער.

3. **געדיכטע זוף — אכילה אדער שתיה?** אויב איינער טרינקט א געדיכטע זוף, צי האט עס א דין שתיה (מיט שיעור רביעית) אדער אכילה (מיט שיעור כזית)? עס ווערט דיסקוטירט צי דער חילוק איז ווי מ'נעמט עס אריין (מיט א לעפל = אכילה, מיט א קאפ = שתיה), אדער צי עס גייט נאך דער מהות פון דער זאך.

4. **ראיה פון הלכות מאכלות אסורות — חמץ:** ביי חמץ שטייט "אחד האוכל ואחד הממחה ושותה" — אויב מ'מאכט חמץ צו א משקה און טרינקט עס, איז מען חייב. אבער דער רמב"ם איז נישט קלאר וואס דער שיעור איז — צי רביעית (ווי שתיה) אדער כזית/כביצה (ווי אכילה). דאס בלייבט א קשיא.

5. **ראיה פון הלכות מאכלות אסורות — חלב:** דער רמב"ם זאגט בפירוש אז "אפילו הממחה את החלב" (אויב מ'מאכט חלב צו א משקה), איז דער שיעור שתיה (רביעית), נישט אכילה. דאס איז א ראיה אז ווען מ'טרינקט עפעס, אפילו עס שטאמט פון אן אכילה-זאך, גייט מען נאך דעם דרך שתיה.

6. **אבער פארקערט:** אויב מ'עסט א זוף מיט א לעפל, אפשר הייסט עס אכילה, און דער שיעור איז כזית. דאס בלייבט אומקלאר.

7. **ביר און פראטעין שייקס:** א גלעזל ביר איז כמעט ווי א סלייס ברויט אין טערמס פון וואס עס טוט פאר דעם גוף, אבער עס איז אנגענומען ביי מענטשן אז עס איז שתיה. אזוי אויך א פראטעין שייק. דער מסקנא: **אכילה/שתיה גייט נישט נאך די אינגרידיענטס נאר נאך דעם דרך ווי מ'נעמט עס אריין.**

8. **טעם פאר כדי שתיית רביעית:** דער ריזען פארוואס דער שיעור צירוף ביי שתיה איז כדי שתיית רביעית (נישט מער) איז ווייל **שתיה'ס נאטור איז שנעל** — מ'טרינקט נישט מיט אזא המשך זמן ווי אכילה. אויב אבער א זאך'ס דרך איז צו טרינקען סלאולי (ווי זוף), אפשר וואלט דער שיעור צירוף געווען לענגער — "כדי אכילת רביעית של זוף".

הלכה ד — אכלין שאינן ראויין למאכל אדם

3. **וואס איז מכת מרדות — עונש אדער כפייה?** מכת מרדות איז א געהעריגער עונש — עס איז בעצם מלקות מדרבנן. ווען עס שטייט אין דער גמרא "מכת מרדות" מיינט עס מלקות מדרבנן. אויך ביי זנות (פריצות) שטייט אין דער גמרא אז בית דין געבט מכות מרדות — ווייל בית דין האט א פליכט צו מאכן זיכער אז מענטשן טוען נישט עבירות, אפילו ווען עס איז נישטא דער ספעציפישער עונש פון דער תורה.

4. **שווערע קשיא — מכת מרדות אויף משה:** אויב "חצי שיעור" מיינט *יעדע* כמות, אפילו א משה — ווי קען מען געבן מכת מרדות אויף א מענטש וואס האט בלויז געהאט א לעק וואסער? דער תירוץ: "משהו" מיינט אויך נישט מיקראסקאפיש — עס האט אויך א פראקטישן שיעור, ווי מ'זעט ביי פסח אז "משהו" איז אויך עפעס. דער עיקר פון חצי שיעור אסור מן התורה איז צו פארמיידן אז א מענטש זאל "איבערקליגן" דעם סיסטעם דורך עסן קליינע שטיקלעך. אויסערדעם, מלקות (אויך מכת מרדות) איז קיינמאל נישט אויטאמאטיש — בית דין מוז אלעמאל מחליט זיין צו עס פאסט אין דעם פאל, ממילא ביי א משה וועט בית דין נישט נויטיגערווייז געבן מכת מרדות.

הלכה ב — צירוף אכילות (כדי אכילת פרס)

דער רמב"ם ווערטער: "אכל מעט וחזר ואכל וחזר ואכל — אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת שלוש ביצים, הרי אלו מצטרפות לכשיעור. ואם לאו — אין מצטרפות."

פשוט: ווען מ'עסט פאמעלעך (מעט מעט), ווערן די אכילות מצטרף צום שיעור נאר אויב די גאנצע צייט פון ערשטע אכילה ביז לעצטע איז אינערהאלב "כדי אכילת שלוש ביצים" (כדי אכילת פרס). אויב עס ציט זיך לענגער — איז יעדע אכילה א באזונדערע חצי שיעור, אסור אבער נישט כרת.

חידושים און הסברים:

1. **דער רמב"ם'ס לשון — פארמיידט "אכילת פרס":** דער רמב"ם ברענגט נישט דעם לשון הגמרא "כדי אכילת פרס" נאר שרייבט אויס "כדי אכילת שלוש ביצים". אין אן אנדער מקום ברענגט דער רמב"ם דעם לשון הגמרא און טייטשט איבער: "פרס" מיינט שלוש ביצים (א האלבע ברויט). דער רמב"ם וויל אז דער לערנער זאל פארשטיין אן דעם אראמישן ווארט.

2. **[דיגרעסיע: שיעורים אין דער אלטער וועלט לעומת מאדערנע מדינות]** חז"ל האבן געמאסטן מיט פראקטישע, נאטירלעכע מדות — "כדי אכילת פרס" פאר אכילה, "כדי אמירת שלום עליך רבי ומורי". פאר דיבור — נישט מיט אבסטראקטע צייט-איינקייטן (מינוטן, סעקונדעס). דאס איז געווען דער נארמאלער וועג אין דער אלטער וועלט: מ'האט געמאסטן מיט "בושלים", "יארדס", "הויפנס" — פראקטישע, לאקאלע מדות. ערשט ביי דער פרענטשער רעוואלוציע (און דעקארט'ס ראציאנאליזם) האט מען אנגעהויבן מאכן אוניווערסאלע, אבסטראקטע מדות (מעטערס, סענטימעטערס). דער רב מאסקאל האט געשריבן אז די מחלוקת אחרונים וועגן שיעורים (פון דער נודע ביהודה'ס צייט) איז ענטשטאנען אין דער זעלבער תקופה ווען מ'האט אנגעהויבן צו פרובירן איבערזעצן חז"ל'ס שיעורים אין אבסטראקטע מדות (סענטימעטערס, מיליליטערס), וואס האט געברענגט צו סתירות — למשל, ווען מ'רעכנט לויט אצבעות קומט אויס אנדערש ווי ווען מ'רעכנט לויט רביעיות. אויך ביי צייטן — פארדעם האט יעדע שטאט געהאט איר אייגענע צייט, און ערשט מיט דער "טרעין" פון לאנדאן צו מאנטשעסטער (בערך צוויי הונדערט יאר צוריק) האט מען אנגעהויבן סטאנדארדיזירן צייט.

3. **[דיגרעסיע: שיעורים און בית דין]** די גמרא זאגט אז אויב איינער עסט פחות מכשיעור אדער טוט א מלאכה פחות מכשיעור שבת, זאל ער אוועקלייגן געלט פאר א חטאת, "**שמא יבואו בית דין אחר וירבו בשיעורין**" — ווייל א צוקניפטיגער בית דין קען פארגרעסערן די שיעורים. דאס ווייזט אז יעדער בית דין האט געהאט זיין אפיציעלע שיעור, און עס קען

הלכה (צירוף שיעורים — אוכל מיט מלח/ציר)

דער רמב"ם ווערטער: "האוכל צלי במלח — שמין את המלח עמו. ציר על גבי ירק — מצטרף."

פשוט: ווען מ'עסט צלי מיט זאלץ, רעכנט מען דעם זאלץ צוזאמען מיט'ן שיעור. אזוי אויך ציר (זאפט/בריינ) אויף ירקות — ס'איז מצטרף.

חידושים און הסברים:

דער רמב"ם לערנט א כלל: **מנה שיהא מכשירי האוכל המעורבים באוכל כאוכל הן חשובין** — אלעס וואס איז א מכשיר/באגלייטונג פון אוכל, ווען ס'איז מעורב מיט'ן אוכל, ווערט עס חשוב ווי אוכל אליין. דאס איז א חידוש, ווייל ציר איז פריער אויסגערעכנט געווארן צווישן די משקאות, און אוכל מיט משקין איז נישט מצטרף. דאך, ווען ציר איז מעורב מיט'ן אוכל, איז עס א חלק פון דעם אוכל, נישט א באזונדערע משקה. דער דזשוס פון דעם עסן בלייבט א חלק פון דעם אוכל.

הלכה (אכילה גסה — שבע מאכילה גסה)

דער רמב"ם ווערטער: "היה שבע מאכילה גסה שאכל עד שקץ במזונו, ואכל יתר על השובע — פטור."

פשוט: איינער וואס האט געגעסן ביז ער איז אזוי זאט אז ער עקלט זיך שוין פון עסן, און ער עסט נאך מער — איז פטור, ווייל דאס איז ווי אכילת מאכלים שאינן ראויין לאכילה.

חידושים און הסברים:

1. **דחיית עשה:** דער רמב"ם פארשטייט דאס אלס א דחיית עשה, נישט א גאנצע פטור. דאס האט א פראקטישע נפקא מינה פאר ערב יום כיפור ביינאכט — אויב איינער וואלט נכשל געווארן, איז עס נישט קיין איסור, ווייל ס'איז בלויז א דחיית עשה.

2. **"אינו ראוי" — לגבי וועמען?** דער רמב"ם זאגט אז דאס איז **כמי שאכל מאכלים שאינן ראויין לאכילה**. פאר דעם מענטש אליין איז עס נישט ראוי (ווייל ער איז שוין זאט), אבער פאר אן אנדער הונגעריגן מענטש איז עס יא ראוי. דער חידוש: **אינו ראוי** ווערט באמאסטן לויט דעם מענטש'ס מצב — **לכל מי שסובב בזה** — פאר יעדן וואס איז אין דעם זעלבן מצב (זאט ביז עקל), איז עס נישט ראוי. דאס איז אנדערש פון א מאכל וואס איינער האט פערזענליך נישט ליב (ווי טשאקאלאד) — דאס בלייבט א דבר הראוי, ווייל אנדערע מענטשן עסן עס. אבער אכילה גסה איז א כללי'דיגער מצב וואס קיין מענטש אין דעם סטעיט וועט נישט עסן.

3. **[דיגרעסיע: בל תשחית]** מענטשן ווארפן אוועק עסן וואס איז נאך גוט, און ס'איז א שאד. אבער לויט דעם כלל, אויב פאר די מענטשן וואס זיצן דא ביים טיש איז עס אינו ראוי, איז עס דער מצב — כאטש אין אנדערע אומשטענדן (ווי מלחמה) וואלטן מענטשן זיך מחיה געווען דערמיט.

הלכה (חולה שיש בו סכנה — הקדמה און כללים)

הקדמה צום נושא: דער רמב"ם גייט איבער צו די דינים פון ווער מעג יא עסן יום כיפור.

חידוש אין דער הקדמה — וואס מיינט "חולה שיש בו סכנה" ביי יום כיפור:

א פונדאמענטאלער חילוק צווישן הלכות שבת און הלכות יום כיפור:

1. **אין הלכות שבת** איז דער כלל פשוט: סכנת נפשות (אפילו ספק) איז דוחה שבת. דארט וויל דער רמב"ם מקיל זיין — ער וויל זאגן אז מ'זאל נישט מיינען אז מ'טאר נישט מחלל שבת זיין פאר א קראנקן, דערפאר איז ער מרחיב דעם היתר.

2. **אין הלכות יום כיפור** איז דער רמב"ם דווקא מער מפרט — נישט ווייל ער איז מחמיר, נאר ווייל דער מצב איז פארקערט: ביי יום כיפור וועט

דער רמב"ם ווערטער: "אכל אכלין שאינן ראוי למאכל אדם, כגון עשבים המרים מאד, או שרפים הביאושים... או ששתה משקין שאינן ראויין לשתייה, כגון ציר או מוריית... או חומץ חי... הרי זה פטור מן הכרת... אבל מכין אותו מכת מרדות."

פשוט: איינער וואס עסט/טרינקט זאכן וואס זענען נישט ראוי למאכל אדם אויף יום כיפור איז פטור פון כרת, אבער באקומט מכת מרדות.

חידושים און הסברים:

1. **"שרפים הביאושים":** נישט "נחשים השרפים" נאר **שארפע זאכן וואס זענען אין קאליע**, פארשטינקענע/פארדארבענע שארפע זאכן. נישט סתם שארפע זאכן וואס מ'קען עסן (ווי שארפע פעפער אין א מאכל).

2. **צי איז דאס דאורייתא אדער דרבנן?** "פטור מן הכרת" — צי מיינט עס אז ס'איז נאר א דרבנן (און דערפאר מכת מרדות), אדער אפשר איז עס דאורייתא נאר אן עונש כרת? עס בלייבט נישט קלאר.

3. **פארגלייך צו חצי שיעור:** דאס איז אפשר ענליך צו **חצי שיעור** — עס איז אסור אבער נישטא דער פולער עונש. אבער דא איז עס נישט א ענין פון שיעור נאר פון דרך אכילה — עס הייסט גארנישט "געגעסן" ווייל עס איז נישט כדרכו, ענליך ווי שלא כדרכו הייסט נישט אוכל.

4. **"ראוי" מיינט נישט "preferred":** דער רמב"ם ס'ליסטעט איז א הגדרה פון וואס הייסט **נישט ראוי**. עפעס וואס איז נישט אנגענעם אבער נאך אין גדר ראוי, איז מען חייב.

5. **חומץ מזוג במים:** חומץ וואס איז געמישט מיט וואסער איז **יא חייב**, ווייל עס איז נאך א שתייה. נאר **חומץ חי** (ריינער עסיג) איז פטור.

6. **"הכוסס פלפל וזנגביל":** פעפער אדער אינגבער (ginger) — ווען מ'כוסס עס רוי, איז עס נישט קיין דרך אכילה ווייל מ'קען עס ממש נישט עסן אזוי. אבער **זנגביל אין א רוטב** (אדער אלס צוגאב צו א מאכל) איז יא ראוי לאכילה.

הלכה (לולבי גפנים)

דער רמב"ם ווערטער: "עלי גפנים — פטור. לולבי גפנים — חייב. כל שלבלבו בארץ ישראל מראש השנה ועד יום הכפורים."

פשוט: בלעטער פון ווייטרויבן-בוימער זענען נישט ראוי לאכילה (פטור), אבער די יונגע שפראצן (לולבי גפנים) זענען יא ראוי (חייב). דער רמב"ם דעפינירט לולבי גפנים אלס די וואס האבן געבליט אין ארץ ישראל פון ראש השנה ביז יום כיפור.

חידושים און הסברים:

1. **לולבי גפנים אלס מאכל:** לולבי גפנים איז טאקע עפעס וואס מענטשן עסן — עס איז דא א ספרד'ישע מאכל דערפון, ענליך צו הולופטשעס (stuffed grape leaves). עס איז נישט סתם א מאדנע זאך, נאר עס איז ראוי לאכילה.

2. **"כל שלבלבו מר"ה עד יוה"כ":** דאס איז געווען די מסורה אין ארץ ישראל — אין דער תקופה פון ר"ה ביז יוה"כ וואקסן די פרישע שפראצן, און דעמאלטס זענען זיי נאך פריש און ראוי לאכילה. דאס מיינט אז זיי זענען נאר א פאר טעג אלט.

3. **יתר על זה — הרי הן כעצים:** נאכדעם וואס זיי טריקענען אויס, באקומען זיי א דין פון עצים, זענען פטור פון מעשר, און ס'איז שוין נישט קיין דרך אכילה.

4. **"וכן כל כיוצא באלו":** דער רמב"ם זאגט אז מ'דארף אייביג אויספיגערן ביי יעדע פרוכט צי ס'איז ראוי לאכילה.

5. **[דיגרעסיע: איראנישע באמערקונג]** דאס איז א "עשרת ימי תשובה פרוכט" — עס וואקסט גראדע אין די הייליגע טעג, אבער גראדע יום כיפור טאר מען עס נישט עסן!

"אינו צריך" — גייט מען נאך רוב אדער נאך בקיאים. "ובלבד שלא יאמר החולה 'צריך אני', אבל אם אמר 'צריך אני' — מחלל ואוכל."

פשוט: ביי א מחלוקת צווישן צוויי דאקטוירים — מ'גייט צו עסן (ספק פיקוח נפש לקולא). ביי א "סטעף מיטינג" פון דאקטוירים וואו מ'איז מחולק, גייט מען נאך רוב אדער נאך די מער בקיאים. אבער אויב דער חולה אליין זאגט "צריך אני" — איז דאס גובר אויף אלעס.

חידושים און הסברים:

1. **ספק פיקוח נפש:** ווען צוויי דאקטוירים חולקים, ווערט עס א ספק, און ספק פיקוח נפש — לקולא (מ'גייט צו עסן). דער חולה אליין ווערט אין דעם פאל אוועקגעלייגט אין דער זייט.

2. **"צריך" vs. ממש סכנה:** "צריך" מיינט נישט דווקא אז ער גייט שטארבן אן דעם — ס'איז א רעקאמענדאציע, נישט א דרינגענדע סכנה. ווייל ביי ממש סכנה וואלט אפשר אפילו איין דאקטאר גענוג געווען.

3. **רוב vs. בקיאים — א שווערע פסק:** דער רמב"ם זאגט "או אחר הרוב או אחר הבקיאים" — דאס מיינט אז אמאל גייט מען אפילו נאך א מיעוט, אויב זיי זענען מער בקיאים. איין בקי איז ווערד מער ווי הונדערט וואס זענען ווייניגער בקיאים. דאס איז שווער, ווייל אין נפשות גייט מען דאך "אחרי רוב?" דער רמב"ם'ס לשון "או... או" איז נישט קלאר — ס'זעט אויס אז ס'איז לפי הענין, מ'קען נישט מאכן איין כלל.

4. **דער רמב"ם אלס דאקטאר:** דער רמב"ם'ס פראקטישע מעדיצינישע ערפארונג האט אים געהאלפן פארשטיין אז אמאל זאגן דאקטוירים "סתם" — אן טיפע בקיאות — און דעמאלטס גייט מען נאך דעם וואס ווייסט באמת.

5. **שולחן ערוך'ס אומקלארקייט:** אנדערע מפרשים קענען טענה'ן אז מ'דארף גיין אפילו לספק, אפילו נאך די מיעוט. א מיעוט דאקטוירים וואס זאגן "צריך" — פארוואס זאל דאס נישט מאכן א ספק? ביי מחצה על מחצה האט דער רמב"ם שוין פסק'נט אז ס'איז ספק און מ'עסט — סאו א מיעוט זאל אויך מאכן א ספק.

6. **רמב"ן'ס שיטה — "תרי כמאה":** דער רמב"ן זאגט: אויב צוויי דאקטוירים זאגן "צריך", אפילו הונדערט קעגן, גייט מען נישט נאך רוב, ווייל "תרי כמאה". דאס שטימט נישט מיט דעם רמב"ם'ס פסק אז מ'גייט נאך רוב.

7. **פארוואס חזר'ט דער רמב"ם "ובלבד שלא יאמר החולה":** ער האט געטראכט א סצענעריא וואו איין דאקטאר פילט ממש א סכנה — דעמאלטס וועט ער זאגן דעם חולה "דו גייסט שטארבן", און דער חולה וועט זאגן "צריך אני" — און דעמאלטס איז אלעס מסודר. ס'וועט קיינמאל נישט פאסירן אז מ'גייט מחמיר זיין ביי ממש סכנה.

הלכה (עוברת שהריחה)

דער רמב"ם'ס ווערטער: "עוברת שהריחה — לוחשין לה באזנה שהיום יום הכיפורים. אם נתקררה דעתה — מוטב. ואם לאו — מאכילין אותה עד שתתיישב דעתה."

פשוט: א שוואנגערע פרוי וואס האט געשמעקט עסן און ס'כאפט איר אן א שטארקע תאוה וואס איז מסוכן — קודם זאגט מען איר אין אויער אז ס'איז יום כיפור. אויב דאס בארואיגט זי — גוט. אויב נישט — גיט מען איר עסן.

חידושים און הסברים:

1. **די סגולה פון לחישה:** די גמרא'ס הסבר איז אז דער עובר מאכט די "קרעיווינג" — אויב דער עובר איז א צדיק, ווען מ'דערמאנט אים אז ס'איז יום כיפור, הערט ער אויף צו וועלן. ענליך צו די בהמה פון דעם תנא וואס האט נישט שובת געווען ביז מ'האט איר געזאגט.

2. **חילוק צווישן פסיכאלאגיש און פיזיש:** אמאל איז א תאוה פסיכאלאגיש, און מ'קען מאכן "נתקררה דעתה" דורך רעדן צום שכל. אבער אמאל ווערט עס א פיזישע קרעיווינג וואס רעדן העלפט נישט. דער

יעדער חולה שיש בו סכנה זאגן ער דארף נישט פאסטן, דערפאר דארף דער רמב"ם מגדיר זיין אז ס'דארף טאקע זיין אן עכטע סיבה.

3. **וואס מיינט "חולה שיש בו סכנה"? ס'מיינט נישט אז ער גייט שטארבן היינט אינדערפרי פון נישט עסן. ס'מיינט חולה במחלה מסוכנת — ער האט א מחלה וואס קען פירן צו סכנה, און דאס נישט-עסן קען ערגער מאכן זיין מצב. אבער אויב אלע זענען מודה אז פאסטן וועט אים נישט שאטן, איז ער נאך אלץ חייב צו פאסטן, כאטש ער איז א חולה שיש בו סכנה.**

4. **טעות פון מענטשן:** מענטשן מיינען אז מ'קען לערנען פון הלכות יום כיפור דעם "גדר סכנה" פאר כל התורה כולה. דאס איז נישט ריכטיג — ווייל דא רעדט מען פון סיטואציעס וואס זענען נישט קלאסישע סכנה (וואו מ'קען שטארבן היינט), נאר א ברייטערע קאטעגאריע.

הלכה (חולה שאל לאכול)

דער רמב"ם'ס ווערטער: "חולה שיש בו סכנה ששאל לאכול ביום הכפורים — אף על פי שרופאים בקיאים אומרים אינו צריך, מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר די."

פשוט: א חולה שיש בו סכנה וואס בעט צו עסן — מ'גייט אים, אפילו ווען בקי'דיגע דאקטוירים זאגן ער דארף נישט. מ'גייט אים ביז ער זאגט "גענוג."

חידושים און הסברים:

1. **לב יודע מרת נפשו:** דער יסוד איז דער פסוק "לב יודע מרת נפשו" — א מענטש'ס אייגענער גוף פארשטייט זיין מצב בעסער ווי דער דאקטאר. ווען ער זאגט "איך דארף עסן", נעמט מען אן אז ס'איז יא א סכנה.

2. **"עד שיאמר די":** דער רמב"ם ברענגט נישט דעם ענין פון שיעורים (פחות מכשיעור) אין דעם קאנטעקסט — אנדערע ראשונים האבן דאס מחדש געווען. דער רמב"ם זאגט פשוט "עד שיאמר די."

3. **חילוק פון הלכות שבת:** אין הלכות שבת איז דער ענין פון "לב יודע" ווייניגער נוגע, ווייל דארט רעדט מען פון רפואה/מלאכה, נישט פון הונגער. דא ביי יום כיפור איז עס ספעציפיש נוגע — דער מענטש פילט הונגער, ער פילט אז ער דארף עסן, און דאס איז עפעס וואס נאר ער קען וויסן.

הלכה (רופא אומר צריך, חולה אומר אינו צריך)

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווען דער חולה זאגט ער דארף נישט עסן, און א רופא זאגט ער דארף — מאכילין אותו על פי הרופא.

פשוט: ווען דער דאקטאר זאגט ער דארף עסן, גיט מען אים צו עסן אפילו אויב דער חולה אליין זאגט ער דארף נישט.

חידושים און הסברים:

1. **"לב יודע" איז נאר להקל, נישט להחמיר:** דער כלל פון "לב יודע מרת נפשו" ארבעט נאר אין איין ריכטונג — צו מקיל זיין (ער דארף עסן). אבער להחמיר (ער זאגט ער דארף נישט) — נעמט מען נישט אן זיין ווארט אקעגן דעם דאקטאר.

2. **דער דאקטאר ווייסט מער:** א דאקטאר קען וויסן מער ווי דער חולה אליין וועגן זיין מעדיצינישן מצב. א מענטש קען נישט אלעמאל וויסן מער ווי דער דאקטאר. דערפאר, ווען דער חולה וויל מחמיר זיין, לאזט מען אים נישט — מ'שטאפט אים אן און מ'פרעגט אים נישט.

הלכה (מחלוקת רופאים)

דער רמב"ם'ס ווערטער: "רופא אחד אומר צריך ואחד אומר אינו צריך — מאכילין אותו." ווען מקצת הרופאים זאגן "צריך" און מקצתם זאגן

2. **"אין מענין"** — נישט נאר פטור, נאר איסור
- דער רמב"ם זאגט נישט סתם אז מ'איז נישט מחויב, נאר "אין מענין אות" — מ'זאל נישט, מ'טאר נישט**** — ווייל דער רמב"ם גיט א טעם: "שלא יבוא לידי סכנה". ביי א זייער יונג קינד איז פאסטן ממש מסוכן.
3. **ראב"ד'ס מחלוקת:** דער ראב"ד איז נישט מסכים אז ביי 11 דארף מען שוין אינגאנצן פאסטן סיי זכר סיי נקבה. דער ראב"ד האלט אז ס'בלייבט נאך אלץ לפי כחו — אויב ער האט כח צו פאסטן א גאנצן טאג, יא; אויב נישט, נישט.
4. **חיוב חינוך — אויף וועם?** עס זעט אויס ווי דער חיוב איז אויף דעם קינד אליין, נישט אויף דעם טאטע — "ואינו משלים אלא מדברי סופרים" קלינגט ווי ס'ווערט זיין אייגענע מצוה פון חינוך. דאס איז א באקאנטע חקירה.
5. **גדלות — שנים + סימנים:** דער רמב"ם זאגט אז ביי 12 (מיידל) + יום אחד, אדער 13 (ינגל) + יום אחד, מיט שתי שערות — זענען זיי גדולים לכל המצות און משלימין מן התורה. אבער אן שתי שערות — בלייבן זיי קטנים און זענען נאר מחויב מדברי סופרים. שערות אליין אן שנים העלפט נישט (אשימה).
6. **מנהג העולם — נישט מחנך זיין קטנים א גאנצן טאג (חולק אויפ'ן רמב"ם):** עס זענען דא ראשונים וואס האלטן אז חינוך אין תענית איז נאר לשעות — קיינמאל נישט א גאנצן טאג פאר א קטן. לויט זיי איז נישטא קיין דין פון חינוך צו פאסטן א גאנצן טאג פאר בר/בת מצוה.
7. **דער שלחן ערוך הרב'ס סברא:** דער שלחן ערוך הרב (און אנדערע אחרונים) ברענגט א טעם פארוואס דער מנהג איז להקל: **"כיון שהכל לומדים עכשיו והתורה מתשת כחם"** — אלע קינדער גייען אין חדר און לערנען, און דאס מאכט זיי שוואכער, ממילא הייסן זיי נישט "בריאים", און דער רמב"ם'ס דין פון א גאנצן טאג פאסטן איז נאר ביי בריאים. דער פאביטשער ברענגט דעם שלחן ערוך הרב, אבער ער איז נישט דער איינציגער וואס זאגט דאס.
8. **דער מנהג היינטיג:** ביי רוב אידן איז דער מנהג אז מ'איז נישט מחנך קינדער צו פאסטן א גאנצן טאג ביז בר/בת מצוה. אביסל שעות — יא, אפשר. אבער א גאנצן טאג — נישט. דאס איז מער להקל ווי דער רמב"ם'ס דין. דער כלל איז: **מ'דארף זיך אייביג מחמיר זיין אין פיקוח נפש.**

[דיגרעסיע: שאלת רופא — ביי ענינים כלליים vs. פרטיים]
חידושים און הסברים:

- א חילוק בנוגע ווען מ'דארף פרעגן א דאקטאר:
1. **ביי א פרטי'דיגן ענין** — א ספעציפישער מענטש מיט א ספעציפישע מחלה — דארף מען פרעגן זיין דאקטאר.
 2. **ביי א כללי'דיגן ענין** — למשל א מגיפה, אדער ווען ס'איז א זייער הייסער טאג (הונדערט דעגריס) און מענטשן מוזן ארבעטן אין דרויסן (קאנסטראקשן סייטס וכדומה) — דארף מען נישט פרעגן א ספעציפישן דאקטאר. עס איז גענוג אז די דאקטורים בכלל זאגן אז אזעלכע באדינגונגען זענען מסוכן. אין אזא פאל קען מען מיקל זיין מיט די דינים וואס מ'האט געלערנט (למשל ביי א תענית דרבנן).

- רמב"ם'ס סדר — ערשט פרובירן לחישה, דערנאך עסן — רעפלעקטירט דעם חילוק.
3. **היינטיגע פראקטיק:** היינט נעמט מען נישט אזוי ערנסט די קרעיווינגס פון מעוברות, אבער אין דער גמרא האט מען עס גענומען זייער ערנסט — ס'איז געווען אנגענומען אז ס'איז מסוכן פאר דער עובר (און אפשר אויך פאר איר).
4. **גמרא'ס מעשה:** ווען מ'האט געטראפן איינעם וואס האט נישט אויפגעהערט צו וועלן — איז יענער אויפגעוואקסן צו זיין א רשע, ווייל דער עובר האט געוואלט עסן יום כיפור.

הלכה (בולמוס — מי שאחזו בולמוס)

- דער רמב"ם'ס ווערטער:** **"מי שאחזו בולמוס — מאכילין אותו עד שיאורו עיניו. ואפילו נבילות ושקצים — מאכילין אותו מיד, ואין ממתנין עד שימצאו דברים המותרים."**
- פשט:** איינער וואס כאפט אן א בולמוס (א שטארקע חלשות/הונגער וואס איז מסוכן) — גיט מען אים עסן ביז זיינע אויגן באלייכטן זיך. אפילו נבילות און שקצים גיט מען אים גלייך, מ'ווארט נישט אויף כשר'ע זאכן.
- חידושים און הסברים:**

1. **בולמוס = eating disorder:** "בולמוס" איז דער זעלבער לשון ווי "בולימיה" — א משונה'דיגע תאוות אכילה. ס'קען זיין פסיכאלאגיש אדער פיזיש.
2. **סימן פון הצלחה — "עד שיאורו עיניו":** ווען מ'זעט אז די אויגן באלייכטן אויף, ווייסט מען אז ער האט זיך בארואיגט.
3. **חומר הסכנה:** דער רמב"ם באטאנט אז בולמוס איז אזא סכנה אז מ'גיט אפילו נבילות ושקצים — מ'ווארט נישט אויף כשר'ע זאכן. דאס ווייזט דעם ערנסט פון פיקוח נפש.
4. **פארבינדונג צו מעוברות:** דער רמב"ם ברענגט דאס אין דעם זעלבן קאנטעקסט ווי מעוברת שהריחה — ביידע זענען סיטואציעס וואו א שטארקע תאוה/הונגער ווערט א ענין פון סכנה.

הלכה (חינוך קטנים ביום כיפור)

- דער רמב"ם'ס ווערטער:** **"קטן בין תשע לעשר — מחנכין אותו לשעות. כיצד? היה רגיל לאכול בשתי שעות — מאכילין אותו בשלש. בן עשר — מתענה ומשלים מדברי סופרים. פחות מבן תשע — אין מענין אותו כלל, שלא יבוא לידי סכנה."**

פשט: קינדער פון 9-10 — מ'איז מחנך אויף שעות (מ'לייגט צו א שעה פאסטן לויט זייער כח). פון 11 (סיי זכר סיי נקבה) — פאסט מען א גאנצן טאג, מדרבנן. אונטער 9 — בכלל נישט, ווייל עס איז א סכנה פאר אזא יונג קינד.

חידושים און הסברים:

1. **חינוך לשעות:** פון 9-10 לייגט מען צו שעות לפי כח הבן — למשל, ער עסט געווענליך 2 שעה אריין אין טאג, היינט זאל ער ווארטן ביז 3 שעה.

תמלול מלא

האבן שוין געלערנט אין ערשטן פרק, ס'איז נישט דא כמעט קיין פרטים דערפון, ווייל ס'איז אלעס אזויווי שבת, און אויך בעיקר אז מ'טאר נישט עסן און טרינקען און אנדערע עינויים אין יום כיפור.

סאו, אין ערשטן פרק האבן מיר געלערנט באופן כללי, באופן יסודי, אז ס'איז דא א חיוב צו פאסטן, ווען ס'איז דער חיוב. יעצט גייען מיר לערנען

הלכות שביתת עשור פרק ב': שיעורי אכילה ושתיה ביום הכיפורים

הקדמה לפרק ב'

Speaker 1: א גוטן. מיר לערנען דער הייליגער רמב"ם, ספר זמנים, די דריטע גרופע הלכות, וואס דאס איז הלכות שביתת עשור. וואס דאס איז וויאזוי דער רמב"ם רופט די הלכות וואס מ'טאר נישט טון מלאכה, וואס מיר

הייסט א מינימום שתיה לרוב פאר א ברכה אחרונה, פאר אלע ענינים וואס איז נוגע א שיעור. דאס איז אביסל ווייניגער ווי א רביעית. ס'איז אנדערש, יא. דער רמב"ם זאגט אז ס'איז פחות. ס'האט נישט צו טון.

טייטש אז ביי שתיה איז פארקערט, אזוי ווי ס'זעט אויס אז מ'איז אביסל מקיל בשתיה. א שתיה ווערט מען נאכנישט בארואיגט מיט ווייניגער. פארקערט, מ'איז מחמיר. ס'ווערט א קלענערע שיעור. אה, מיט א קלענערע שיעור. ס'האט נישט צו טון. ס'האט נישט צו טון מיט דער שיעור.

דיסקוסיע: צי אכילה ושתיה זענען איין איסור אדער צוויי?

Speaker 2: וואס הייסט א דין שתיה? ס'איז נישט די ליקוויד שיעור פון כותבת. ניין, ניין. שתיה. ניין, וואס איך מיינ צו פרעגן איז, אכילה ושתיה, דער רמב"ם זאגט א גאנצע זייט עקסטער, אבער אכילה ושתיה איז נישט צוויי איסורים, רייט? ס'איז נישט צוויי דאורייתא'ס. וואס מיינט די נפקא מינה?

Speaker 1: אכילה ושתיה איז די זעלבע זאך. ס'איז צוויי אנדערע מיני עסן. ס'איז עסן ליקוויד, עסן סאליד. דער רמב"ם זאגט אזוי ווי אכילה ושתיה.

Speaker 2: ניין, איך מיינ אזוי אין תענית איז עס עקסטער. נאר לשיעור, יא. ס'איז ממש די זעלבע איסור, ס'איז נישט... איך ווייס נישט, לאיזה ענין, אויב איינער וועט מאכן א ליסטע... אכילה און שתיה איז די זעלבע זאך. ס'איז נישט אזוי ווי... קיינער וואלט נישט איינגעפאלן צו זאגן למשל אז אכילה איז א דאורייתא און שתיה איז אזוי ווי סוף פתיחה. ס'קען איינפאלן? גראדעס נישט.

Speaker 1: ניין, למעשה נפקא מינה, אויב מ'רעכנט אז ס'איז דא פינף עינינים, וועסטו זאגן אז אמת'דיג איז דא זעקס, ווייל אכילה און שתיה זענען צוויי. אויך האט עס נישט קיין גרויסע נפקא מינה, נאר פאר די רמז טוישט זיך. דער זוהר, ווען ער מאכט די רמז אויף אכילה ושתיה אז ס'איז דא פינף, זאגט ער צוויי שיטות. ס'איז דא א שיטה אין דער זוהר וואס זאגט אז מ'דארף רעכענען זעקס עינינים, ווייל שתיה איז עקסטער. סא, גייט מען לכאורה לויט דעם, ווייל ס'איז דא אן אנדערע שיעור, וכדומה. און יעצט האט זיך אייביג אן עצה. אויב דארף מען...

Speaker 2: ניין, איך בין נישט מסכים מיט דיר. איך בין נישט מסכים מיט דיר. איך בין נישט מסכים מיט דיר, ס'איז נישט אמת. ס'איז אן ערנסטע חקירה צו מ'דארף צו רעכענען פינף אדער זעקס. נישט דו זאגסט.

דער שיעור פון מלא לוגמיו

Speaker 1: אקעי, זאגט דער רמב"ם, אה, דאס איז נוגע. יא, וואס איז יא נוגע? אבער דאס איז עס עקסטער.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, "וכן השוה משקין הראויין לשתיית אדם, שיעורו כמלא לוגמיו של שותה", אזוי ווי די באקן פון די טרינקער. "כל אחד ואחד לפי לוגמיו חייב", יעדער איינער לויט וויאזוי זיין סייז.

אה, דאס איז אויך אנדערש, זייער אנדערש פון אכילת הגסה וואס איז פאר יעדער. יעדער איינער דארף מעסטן זיינע... געווענליך איז עס א קאטעגארישע שיעור, נישט קיין חילוק דיין סייז, זייער איז א כביצה, אלע ביצים די זעלבע. דא גייט עס לויט דעם מענטש, אזוי איז די שיעור שתיה.

"וכמה הוא מלא לוגמיו?" וואס מיינט מלא לוגמיו? זאגט דער רמב"ם, "כדי שיתלק מצד אחד", געווענליך ווען א מענטש טרינקט, צעשפרייט זיך עס אין די מויל. ווען ער זאל טרינקען אויף איין זייט, "ויראה מלא", זאל יענע זייט אויסקוקן פול. "ושיעור זה באדם בינוני הוא פחות מרביעית".

דאס טייטשט אויך אז ביי א גרויסע מענטש וועט עס זיין מער ווי א רביעית. דאס וואס די גמרא זאגט פון עוג מלך הבשן וכדומה. דאס הייסט, ס'איז נישט אזא אינטערעסאנטע שיעור. ס'איז נישט דא אין די גאנצע תורה אזא שיעור, וואס לפי האדם, לפי יעדער איינער וואס... יעדער איינער וואלט לפי משהו. אינטערעסאנט.

אלע פרטים פון די ענין פון פאסטן. יא, פרק ג' גייט זיין וועגן די רעסט פון די עינינים. דאס איז בעסיקלי די סדר, דריי פרקים פון הלכות שבת עשור. און מיר דערמאנען די גרויסע פטרוני השיעור, הרב ר' יואל ווערצבערגער און אלע אנדערע משתתפים אין די שיעור וואס זיי הערן עס אויס, וואס זענען עוסק בתורה, וואס זענען עוסק במצוה, וואס זענען מעורר פאר אנדערע זאלן קענען לערנען. וכן יהי רצון, יעדער איינער זאל זיך אויסלערנען.

איך האב א ראייה אז אינמיטן לערנען דארף מען, מען מעג און מען דארף אריינברענגען די חלק הירק, די געלט, די גרינ'ס, ווייל מיר האבן געלערנט אז אום יום כיפור מעג מען עוסק זיין אין כניפת ירק, ווייל מ'האט עגמת נפש וואס גייט מען עסן מוצאי. סא, ס'קומט אריין אין די שיעור. זייער גוט.

הלכה א: שיעור אכילה ביום הכיפורים

Speaker 1: וואס לערנען מיר? אקעי, גייען מיר לערנען די שיעור. זאגט דער רמב"ם אזוי, אלע, און אויך אין הלכות שבת האט ער יעדע הלכה אנגעהויבן מיט די שיעור. מ'דארף אייביג, א הלכה קומט מיט א שיעור. מיר האבן דאך געשמעסט אז אויב עסן אין יום כיפור איז כרת, אדער א חטאת, וואס איז די שיעור?

זאגט דער רמב"ם אזוי, ס'טייטש, לאיסור איז דאך פשוט אז מ'טאר גארנישט עסן, אדער ווי דער רמב"ם גייט זאגן בכרת. אבער קודם ווילן מיר זאגן, אבער לענין עונש. **האוכל ביום הכיפורים, מאכלים הראויין לאדם**, שפעטער גייט ער אויך מרחיב זיין אויף דעם. ס'דארף זיין מאכלים וואס זענען ראוי פאר א מענטש, נארמאלע מאכלים. מה שאין כן אויב א מענטש עסט א זאך וואס הייסט נישט א מאכל, ס'איז שלא כדרך אכילה.

אבער מאכלים וואס איז יא ראוי, וואס איז די שיעור? **ככותבת הגסה**, אזויווי א דיקע כותבת, א טייטל. אבער נישט יעדער איינער קען די פרוכט. זאגט דער רמב"ם, **שיעור פחות מכביצה**, וואס דאס איז אביסל קלענער ווי א ביצה במעט, אביסעלע קלענער ווי א ביצה. דאס איז דער שיעור וואס אויב מ'עסט דעם שיעור איז מען חייב כרת. דאס איז דער שיעור אכילה לענין זה.

פארוואס איז דער שיעור גרעסער ווי כזית?

ס'טייטש, אנדערש ווי געוויסע אנדערע זאכן איז דא כזית, אדער ס'איז דא ווי מ'זאגט כביצה? רוב שיעורי אכילה זענען כביצה, אבער דער שיעור פון תענית איז מער ווי א כביצה, סיי כותבת סיי גסה. מער. רוב שיעורים, כזית. פחות מכזית, כביצה איז מער ווי א כזית. רוב שיעורי אכילה זענען כזית, און דא איז אביסל מער.

ווען ס'איז דא אן איסור צו עסן עפעס אין דער תורה איז דער שיעור כזית, אבער ס'איז נישטא קיין איסור צו עסן אין יום כיפור, ס'איז דא א חיוב צו פאסטן. סא די חכמים האבן משער **עווען אז א כותבת הגסה רופט זיך אין דער גמרא "מתיישבת דעתו"**, דאס הייסט אויסגעפאסט, דאס הייסט ער פילט נישט אז ער איז הונגעריג אדער אז ער פאסט א קל.

צירוף אכילות

שוין, זאגט דער רמב"ם, דאס איז לאו דוקא אז ס'דארף זיין דער שיעור פון איין עסן, נאר **"כל האוכלין מצטרפין לשיעור זה"**. א מענטש האט געגעסן אביסל פון דעם און אביסל פון יענע, איז ער זיך מצטרף.

הלכה א (המשך): שיעור שתיה ביום הכיפורים

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, "וכן...". און וואס איז דער שיעור פון טרינקען? אן אנדערע שיעור. **א שותה**, פשוט פראקטיש קען מען נישט זאגן, מ'קען נישט מאכן א שיעור אויף טרינקען אזוי גרויס ווי א כותבת. ניין, מ'קען, אבער ס'האט אן אנדערע לעוועל. איך מיינ נישט, ס'איז נישט די עקוויולענט. די צוויי שיעורים האבן נישט קיין שייכות. לגבי אכילה איז מתיישבת דעתו. ס'איז א שיעור מיוחד פאר שתיה, יא?

יא, ס'איז דא א שיעור מיוחד פאר שתיה פון יום כיפור, ווייל נארמאלע שתיה, אונז ווייסן דעם כלל, געווענליך שתיה איז א שיעור רביעית. רביעית

געזאגט אן ענין פון אין איסור חל על איסור, אדער זאל מען זאגן אז עפעס וואס איז נישט קיין שיעור, אזויווי מ'זאגט נישט אויף דברים אסורים, נאר אויף דברים שחייב שריפה, אזויווי עבודה זרה.

דיסקוסיע: פארוואס איז איסור חל על איסור?

Speaker 2: יא, ס'הייסט, אדער וואלט אפשר געזאגט אז ס'הייסט אינו ראוי, ווייל מ'מעג עס נישט עסן, פארדעם אפשר איז דער רמב"ם מדגיש א ראייה.

Speaker 1: אבער דער עיקר איז אז מ'זאגט נישט אין איסור חל על איסור, און די כללים פון דעם גייען אונז לערנען אין הלכות מאכלות אסורות, די כללים פון איסור חל על איסור, אבער די למדנות דא איז ווייל ס'הייסט א **איסור כולל**. דאס הייסט, יום כיפור טאר מען דאך נישט עסן אפילו דברים המותרים. וויבאלד אז ס'איז חל דער איסור יום כיפור אויף אלע מאכלים, זאגט מען נישט אז דאס איז צוויי אסורים אויף די זעלבע זאך, ס'איז א גרעסערע איסור. ממילא איז מען שוין חייב אויך ווען מ'עסט א דבר אסור וואס איז שוין געווען אין איסור. אסור עניוועיס.

Speaker 2: אזוי. דאס איז די גמרא, דאס איז די סיבה? יא.

Speaker 1: דער רמב"ם מפורש, דער רמב"ם אליינס, ער ברענגט הלכות מאכלות אסורות פרק י"ד, איז מסביר דאס, אז ס'הייסט אז ס'איז איסור מוסף, ס'איז צוגעקומען אז די כולל, איך ווייס נישט ווי מען רופט עס, די זעלבע זאך. וויבאלד אז יום כיפור איז נישט נאר אויף דברים אסורים, ממילא איז שוין צוגעקומען א נייע איסור, ממילא איז אין אזא פאל איז יא איסור חל על איסור. יא, אזויווי כללי איסור חל על איסור, וואס איז נישט כולל נישט דאס.

הלכה ב (המשך): פחות מכשיעור

Speaker 1: וואס טוט זיך מיט ווייניגער ווי שיעור? **אכל פחות מכשיעור זה אינו חייב כרת**, איז מען נישט חייב כרת. אבער דא קומט אזויווי זאגן, בעצם איז עס איסור מן התורה.

דאס הייסט, יום כיפור טאר מען דאך נישט עסן אפילו דברים המותרים, נו וויבאלד אז ס'איז חל די איסור יום כיפור אויף אלע מאכלים, זאגט מען נישט אז דאס איז צוויי אסורים אויף די זעלבע זאך, ס'איז א גרעסערע איסור. ממילא איז מען שוין חייב אויך ווען מ'עסט א דבר אסור וואס איז שוין געווען אסור עניוועיס.

דאס איז די גמרא, דאס איז די סיבה? יא. דער רמב"ם אליינס ברענגט אין מאכלות אסורות פרק י"ד, איז מסביר דאס, אז ס'הייסט אז ס'איז איסור מוסף, ס'איז צוגעקומען אויף די כולל, איך ווייס נישט ווי מען רופט עס, די זעלבע זאך. וויבאלד אז יום כיפור איז נישט נאר אויף דברים אסורים, ממילא איז שוין צוגעקומען א נייע איסור, און אין אזא פאל איז יא איסור חל על איסור. יא, דאס איז ווי כלל דאיסור חל על איסור, וואס איז נישט כולל נישט דאס.

הלכה ג — חצי שיעור אסור מן התורה

וואס טוט זיך מיט ווייניגער ווי די שיעור? **"וכל האוכל פחות משיעור זה אינו חייב כרת"**, איז מען נישט חייב כרת. אבער, דא קומט אזוי ווי זאגן, בעצם איז עס אסור מן התורה. אויב האט מען געגעסן ווייניגער ווי די שיעור, איז מען טאקע נישט חייב כרת, אבער ס'איז נאך אלץ אסור מן התורה. אבער וואס זאגט דער רמב"ם? **"אף על פי שהוא אסור מן התורה בחצי שיעור"**. דער רמב"ם האט שוין אמאל געזאגט אז מן התורה איז חצי שיעור אסור? איך געדענק נישט. אבער דא זאגט ער עס, זאגט ער אין די אינטערעסאנטע וועג, **"אבל אין חייבין כרת אלא על כשיעור"**. די סיבה פארוואס מ'איז נישט חייב כרת איז נישט וועגן ס'איז נישט קיין דאורייתא. ס'איז יא א דאורייתא, ס'איז יא מן התורה, נאר ס'איז, די חיוב כרת איז נאר אויף די שיעור, אבער ווייניגער ווי דעם איז אויך אסור מן התורה.

מכת מרדות אויף חצי שיעור

די מענטשן וואס פירן זיך א געוויסע חומרא, וואס שטייט נישט אין דעם רמב"ם, אז אויב מ'דארף טרינקען א חולה, מ'זאל טרינקען פחות מכשיעור, דארף ער ערב יום כיפור נעמען א שטיקל מיטרינק און שפייזען און זען וויפיל זיין שיעור איז, ווייל ס'איז תלוי יעדער מענטש.

דיסקוסיע: דער דיפאלט שיעור

Speaker 2: דער רמב"ם זאגט יא, אבער **"בבינוני הוא פחות מרביעית"**. למעשה נפקא מינה, אפשר בדיפאלט קען מען אננעמען אז דאס איז די שיעור? ס'קען זיין, יא. דאס קען זיין אז ס'איז אויך א האלב, ווייל איינמאל מ'לאזט עס פאר דעם מענטש, וואס טוט מען? מלא לוגמיו. דו וועסט נישט זען ווי מענטשן פרעגן, וואס טוט מען? מלא לוגמיו, ביז וואו דארף איך פילן איז פול? ער גיבט דאך א געוויסע... ס'קומט אויס בערך א רביעית. שיעור. יא.

דיסקוסיע: פארוואס איז ביי אכילה קאטעגאריש און ביי שתיה לפי האדם?

Speaker 2: און אזוי ווי ביי אכילה... איז דאך זיכער אז ס'איז דא עפעס אן הסבר פארוואס ביי אכילה איז די שיעור קאטעגאריש און ביי שתיה איז עס לפי יום טוב?

Speaker 1: ווייל ס'ווענדט זיך לויט דעם מענטש, וויפיל ס'איז מתיישב די דעת. מתיישב די דעת איז ביי אכילה...

Speaker 2: ביי אכילה ווערט נישט קיין שטאטען מתייטע מיט אן אנדערע מין שיעור?

Speaker 1: ניין, יעדער מענטש עסט א גראבע טיטל, האט ער אויסגעפאסט. אבער טרינקען א מענטש וואס איז א גרויסער מענטש, ער טרינקט ממש א טראפ, פילט ער גארנישט. סתם... דארפסט וויסן צו די ריעלטיס אזוי? פרעגן א... איך ווייס נישט, ס'איז א שעה פון די חכמים. דו קענסט נישט טשעקן איינס. דאס איז די סיבה, קען זיין אז ס'איז עפעס אנדערש. מ'דארף וויסן די סוגיות, איך ווייס נישט.

צירוף משקים, און אכילה ושתייה אין מצטרפין

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, דא איז דא אן אינטערעסאנטע זאך: **ואכילה ושתייה אין מצטרפין לשיעור אחד. וכל המשקים, קודם כל. וכל המשקים מצטרפין לשיעור אחד.** אזוי ווי באכענען, אז מ'טרינקט וואסער און דזשוס, די זעלבע זאך.

ואכילה ושתייה, אבער **אכילה ושתייה אין מצטרפין לשיעור אחד**. אז מ'האט געגעסן א האלבע כותבת און געטרינקען א האלבע מלא לוגמיו, מאכט מען זיי נישט איין... דא זעט אויס אז אכילה און שתיה זענען צוויי אנדערע זאכן איינגאנצן. לגבי דעם, ער ברענגט, די גמרא שטייט עכטס אויך אז ס'איז נישט מתיישב דעת. א מענטש, אויב ער וויל טרינקען, וויל ער טרינקען א גאנצע שתיה טרינקען. אויב ער וויל עסן, וויל ער עסן. האלב געעסן, האלב געטרינקען, טוט נישט גארנישט אויף. וואטעווער. דאס איז די ריעליטי. די חכמים האבן פארשטאנען זייער גוט מענטשן, אקעי?

הלכה ב: אכל דברים אסורים ביום הכפורים

Speaker 1: יעצט, וואס פאר א סארט מאכלים איז מען עובר? גייט מען בעצם לערנען פארשידענע הלכות. קודם דארף מען לערנען אן אינטערעסאנטע הלכה פון איסור חלל איסור בעצם. יא? סעיף ב' מיינט.

זאגט דער רמב"ם, **אחד האוכל אכלים המותרים, או שאכל דברים אסורים**. דער חיוב וואס מ'איז חייב כרת ביים עסן יום כיפור איז נישט קיין חילוק צו האט מען געגעסן עסן וואס מ'מעג, אדער האט מען געגעסן דברים אסורים, **כגון** א מענטש האט געגעסן **פיגול**. אדער **נותר**, זאכן וואס זענען איסור הקדש אדער **טבל** וואס מ'האט נישט גענומען קיין מעשר, אדער **נבילות וטריפות** אדער **חלב ודם** וואס זענען אלע איסורי מאכלות אסורות.

זאגט די הלכה, **הואיל ואכל אכילה הראויה לאדם**, אזויווי דער רמב"ם האט אנגעהויבן אז ס'דארף זיין מאכלים הראויים לאדם און נישט קאלעדזיגע עסן, אבער די איסור גייט מיר נישט אן לענין די חיוב כרת, **הרי זה חייב כרת משום אוכל ביום הכפורים**. מ'זאל נישט טראכטן, אזויווי דו האסט

יעצט קען מען לערנען וויאזוי ס'איז מצטרף אויב מ'עסט נישט אויף איינמאל, יא? חצי שיעור וואס דער רמב"ם מיינט צו זאגן עני שיעור. חצי שיעור מיינט ללא שיעור, הייסט? ס'מיינט נישט א האלבע כזית, א האלבע. ס'מיינט אפילו א במשהו. אויף דעם האב איך געטראכט, אפשר איז שווער צו זאגן, אויף צווינגען קען איך הערן, אבער געבן נאכדעם מלקות. ס'איז שווער צו זאגן אן עונש אויף עפעס וואס האט נישט א שיעור. א מענטש האט געהאט א לעק וואסער. די זאך אז די תורה זאגט דאך אז ס'דארף זיין א שיעור, ס'איז דאך דא א סיבה אין דעם, ווייל מ'קען נישט זאגן... פארוואס? וואס איז די סיבה שער? ווייל דו פארשטייט, ווייל ס'איז א שיעור קען איך הערן, ווייל כאטש שיעור מיינט זייער ווייניג. אבער א מענטש האט... ס'ווערט ממש אזוי ווי אין לדבר סוף, יא, א מענטש זאל איינמאל יעצט אויסשפיינען א גאנצע צייט, ווייל זיי האבן... וועגן דעם כאטש שיעור הערט מען, אבער...

Speaker 2

ער ברענגט דא פון אונז פארשידענע אחרונים וואס וואונדערן זיך צו חצי שיר מיינט ממש משהו, אדער אפשר... למשל דא וואס דו קענסט זאגן דו געסט נאר כזית, אבער נאר נישט קיין שיר כתבת פון ימי כפורים. אבער ס'איז נישט משמע. חצי שיר איז משמע ענייניג, אבער אפשר ביסטו גערעכט אזוי ווי מ'זאגט פסחות פסח, יא, משהו האט אויך א שיר. משהו מיינט נישט מייקראסקאפערס, ס'מיינט ווייניגער. איך מיינן אז די איסור חצי שיעור איז קומען צו זאגן אז א מענטש זאל זיך נישט איבערקליגן, זאלסט נישט קומען מיט קליינע שטיקלעך און זאגן איבערקליג די סיסטעם. ס'איז דא די שאלות וואס דו פרעגסט, שפיין, אנשליגן די שפארעכע זאכן, איז א שאלה, דאס הייסט בכלל אכילה. ס'איז נישט איבערקליג די שיעור, ס'איז אן אנדערע זאך. ס'איז שווער צו זען די גרויסע חילוק.

Speaker 1

איך זאג, אן דערלייגן די ווארט מלקות, קען איך נאך הערן. אבער איינמאל ס'איז ממש א מלקות, איך קען הערן אז ווען מ'געבט א קנז דארף זיין עפעס א דבר מסייע.

Speaker 2

איך זע נישט אזא פראבלעם, ווייל אלעמאל, דרך אגב, אלעמאל ווען מ'געבט מלקות, דער בית דין טראכט פארדעם. ס'איז נישט דא קיין אויטאמאטיש. פארדעם איז דאך דא א בית דין אז ס'זאל מחליט זיין צו יעצט קומט מלקות. און געווענליך, מלקות קומט. בעיסיקלי, ס'זעט מיר אויס באופן כללי אז מלקות, מ'זעט אין די גמרא אז מ'געבט מלקות אויך אויף די רייסעס, אויף זנות. שטייט אין די גמרא, יא? פארוואס? בית דין וואלט אים ואונשן. יא, אבער דאס איז די זאך וואס בית דין קען טון, צו מאכן זיכער אז מענטשן טוען דאס נישט. וויבאלד חוץ איר עשיר מיינט איך אז מען טאר דאס נישט טון, ראה, קענסט נישט לאזן מענטשן עס טון. זיי האבן באקומען מכות מרדות. דו ווילסט וויסן יעדער איינער וואס האט אמאל געגעסן... א חוץ די שיעור באקומט ער מכות מרדות, און דארט פרעגט דער רב צו ער האלט אז דער איז גענוג געווען במזיד, צו אפשר איז ער א תינוק שנשבה. איך ווייס נישט, מ'קען שטיין.

Speaker 1

יא, אקעי, ווייטער, זייער גוט.

הלכה ד — צירוף אכילות: כדי אכילת פרס

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, נעקסטע הלכה. איינמאל מיר האבן געזאגט אז ס'איז דא א שיעור לגבי חיוב כרת, איז אייביג ווען ס'איז דא א שיעור איז אויך ווי שנעל עסט מען דאס. ווייל אויב מ'וועט זאגן אז א כביצה, אבער מ'עסט עס במשך די גאנצע טאג, וועט עס ווייטער נישט האבן א שיעור. איז דא א שיעור אין דעם. "אכל מעט, וחזר ואכל, וחזר ואכל" — ער האט געגעסן זייער סלאו. ווענדט זיך, "אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה", פון ווען ער האט אנגעהויבן עסן ביז'ן ענדיגן, איז געווען גענוג לאנג צייט וויפיל ס'ווערט פאר א געווענליכער מענטש צו עסן דריי

דער רמב"ם פארט ווייטער, "והאוכל או השותה חצי שיעור מכין אותו מכת מרדות". דא זעסטו נאך אן ענליכע זאך וואס מ'האט געלערנט אין די פריערדיגע פרק. מכת מרדות איז דיין פויער. מ'געבט א קלאפ, אן עקס, דאס איז אן עקס דארט אדער עפעס. מכת מרדות זעט דא אויס, ס'קען אויך גיין אויף א דאורייתא אויב ס'איז נישט דא קיין אנדערע עונש. רייט. אז זיי האבן געלערנט, דאס וואלט געווען א ראיא וואס זיי האבן געלערנט נעכטן, אפשר אויף אלע עינויים האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'איז דא מכת מרדות, הגם ס'איז דא דאורייתא. ס'איז דא דאורייתא, ס'איז דא א חילוק וויטן דאורייתא אויף וואס מ'באקומט די עונש וואס שטייט אין די תורה, און אמאל איז דא נאך אלץ אסור. אזוי ווי חצי שיעור אסור מן התורה, וועלכע איסור? ס'איז אלעמאל אסור. דאס איז נאר לגבי עונש, אבער מכת מרדות באקומט מען יא. ווי האט דער רמב"ם גענומען אז ס'איז דא מכת מרדות אויף די אלע סארט זאכן? אפשר האט דער רמב"ם א מקור. אדער קען מען נישט זאגן אז אלע זאכן וואס די רבנן זענען די וואס מאכן די גדר דערפון? ניין? ס'זעט נישט אויס אזוי ווי אז די... ס'איז נישט קיין גדר פון רבנן. פארוואס? די רבנן האבן מפי השמועה למדו יא אז דאס זענען די עינויים, די עינויים איז דאורייתא. שיעורים איז א... די גמרא זאגט אויך הלכה למשה מסיני, אבער ס'איז א דאורייתא'דיגע דין די שיעור. אבער ווי האט דער רמב"ם גענומען דאס אז מ'באקומט מכת מרדות? ס'איז נישט קלאר.

דיון: וואס איז מכת מרדות — עונש אדער כפייה?

Speaker 1

בעצם, פארוואס זאל מען נישט... מכת מרדות, מ'דארף וויסן וואס טייטש מכת מרדות? ס'איז א געהעריגע עונש, אדער ס'איז אזא מין... מ'סטאפט אים מיט די עבירה?

Speaker 2

ניין, ניין, ס'איז אן עונש. ס'איז נישט מכת מרדות איז נישט... ער דארף מען אייביג, דא אויך ביי דאורייתא. מכת מרדות איז א געהעריגע עונש, ווי מלקות מדרבנן איז אן עונש. נישט קיין שום ספק. איך זוכר נישט אין די רמב"ם, איך מיינן אז באופן כללי, ווען ס'שטייט אין די גמרא מכת מרדות, מיינט עס נאר א וועג פון זאגן מלקות מדרבנן. פארוואס מ'רופט עס מרדות? גיי ווייס. אבער... ס'איז פלעין מלקות מדרבנן.

Speaker 1

וואס? זיי גלייבן נישט אז ס'איז...

Speaker 2

אבער ס'קען זיין אז ס'קען זאגן אזוי, כאילו ס'איז דא אזוי ווי א מלקות, ביסט גערעכט אז ס'איז אלעמאל א עונש, כדי אז מארגן זאלסטו עס טון. א יעדע עונש איז נישט אזוי אנדערש, א עונש פון דאס וואס דו זאגסט, מ'מאכט אז ס'זאל עס טון, מכין אותו עד שיעשה. ס'איז אויך דא, מלקות מרדות, ס'זאל סטאפן נעקסטע מאל טון. וואס איז א חילוק? דאס טראכט איך, ס'קען זיין אז דער רבנן טאר דין נישט, יעדע זאך וואס מ'טאר נישט, דער בית דין גייט דין נישט לאזן ווייל ס'איז נישט דא קיין עונש. זיי גייען דאך שוין אנשלאגן, זאלסט עס נישט טון. ס'איז די זעלבע זאך אזוי ווי פריער, די עינויים. מ'טאר נישט. אויב מ'טאר נישט, קוקט מען נאך נישט אן אז לומדות איז נישט קיין חיוב עונש. מ'גייט מאכן זיכער אז מ'טוט עס נישט. דאס איז אן איסור גמור, א שטארקע איסור, אפילו אויב ס'איז דא א רבנן אדער א דאורייתא וואס האט נישט קיין אנדערע איסור, מוז זיין אזא... דאס איז די מחאה, כאילו וואס דו וועסט זיך מאכן.

Speaker 1

אפשר אויף תוספת יום הכיפורים מאכן זיי נישט די מכת מרדות.

Speaker 2

ס'איז נישט אזוי פיל שוטרם.

דיון: שווערע קשיא — מכת מרדות אויף משהו

Speaker 1

אנדערע שטאט, האט נישט קיין לאנגע היסטאריע פון מער ווי צוויי הונדערט און עפעס יארן, ווען ס'איז געווארן א שנעלע "טרעין" פון לאנדאן צו מאנטשעסטער. ווייל פארדעם, יעדע שטאט איז געווען א זיגער אינמיטן די "סענטער" פון די שטאט, און לאמי נפקא מינה וואס איז דא אין די אנדערע שטאט.

שיעורים ובית דין

אבער ס'איז א שאלה, ווייל בית דין האט דאך יא געגעבן עונשים. ס'האט געמוזט זיין עפעס, ס'האט געמוזט זיין, ס'איז נישט געווען ממש רענדאם.

פארדעם שטייט אין די גמרא, זייער אינטערעסאנט, אז אויב איינער עסט פחות מכשיעור, אדער ער טוט א מלאכה פחות מכשיעור שבת, זאל ער אוועקלייגן געלט פאר א חטאת, **"שמא יבואו בית דין אחר וירבו בשיעורין"**. זעסט אז יעדער בית דין האט ער געהאט, אוודאי, דאס איז נון, פון די צייט האבן זיי געהאט זייער אפישיעל איי, איך ווייס מיט דעם רעכנט מען די כביצה פון אלע אידן.

אבער ס'קען זיך טוישן לפי המצב, לפי פאר דעם, דאס וואס ס'איז דא היינט א מחלוקת אחרונים וועגן שיעורים, בעצם, אזוי ווי דער חזון איש, מ'דארף עס אנקוקן אז די בית דין של זמן הזה איז חוקר צו די הלכה איז אזוי. אקעי, דאס איז שוין א גאנץ אנדערע שמועס, אבער אונז זענען סאך נישט אפשר געוואוינט צו פארגעסן אז די הלכה ווערט נקבע דורך די בית דין, דורך די רבנים שבימיו. אויב די רבנים זאגן אז דאס איז די שיעור, ווערט דאס די שיעור, וויפיל מ'איז נותן צו די רבנים.

דיגרעסיע: פאראייניגונג פון כלל ישראל

איך מיינן אז די טשעינזש איז אויך געשען אין דעם אז כלל ישראל איז מער פאראייניגט, ווייל דעמאלטס, זאגסטו, אין די שטאט האט מען געזאגט יעדער האט געזען די זעלבע בארג און די זעלבע, און ס'איז נישט געווען נוגע מער. אבער היינט, היות מענטשן לעבן צוזאמען, א חלק פון דעם איז אז ס'מוז זיין קלארערע... פונקטליך די זיגער, מיט די זמן... אקעי, ווייטער.

הלכה ד: שיעור צירוף שתי

זאגט דער רמב"ם ווייטער, וואס טוט זיך מיט שתי? די זעלבע זאך לגבי שתי איז אויך דא אן ענין פון כדי שתיית שיעור. איז וואס?

"שתי מעט וחזר ושתי וחזר ושתי, אם יש מתחלת שתי ראשונה עד סוף שתי אחרונה כדי שתיית רביעית", אזוי סאך ווי די שתיית רביעית, זייער אינטערעסאנט, ווייל דאס איז כמעט דאפלט פון די... נאר דאפלט. כמעט די שיעור. איך מיינן, כמעט די שיעור. שיעור איז אביסל פחות מרביעית. סאו ס'איז כמעט די זעלבע אמאונט ווי לאזט מען. אויב ער פארט נאך אזוי לאנג, איז עס שוין נישט אין די זעלבע שיעור, און ער נעמט פון סאטמאר שליט"א, וועלן מיר איינער מצטרף זיין.

די ריזען פאר כדי שתיית רביעית

די ריזען איז לכאורה ווייל... איך מיינן אז לענין ברכה איז אויך דאס, ווייל שתי טרינקט מען נישט אזוי. מענטשן פרעגן היינט וואס מ'טרינקט למשל טיי, א זאך וואס איז זייער ווארעם, קען זיין די דרך איז צו טרינקען סלאולי. אויב דו זעסט, די נארמאלע דרך פון שתי נעמט נישט א ברויט, קען א מענטש עסן סלאולי בכדי אכילת פראג.

דיסקוסיע: געדיכטע זוף — אכילה אדער שתי?

Speaker 1

איך האב געטראכט, איך ווייס נישט אויב איינער טרינקט א געדיכטע זוף, איך ווייס נישט צו ס'האט א דין שתי דא. ס'האט נישט צו טון צו דו נעמסט עס מיט א לעפל, צו דו נעמסט עס מיט א קאפ. ווייל איך האב געטראכט, דא איז כדאי שירה ככזית, אבער מ'טרינקט חלב, ווי אלעמאל איז לענין חלב. קען מען נישט זאגן אז די שיעור חלב וועט זיין אנדערש אויב ס'איז געדיכטע חלב, ווייל ס'איז די אסר חלב. ס'איז גערעכט, מ'דארף קוקן שפעטער.

Speaker 2

ביצים, **"הרי אלו מצטרפות לכשיעור"**. ווייל אויב עסט מען אין די אמאונט אין די קורצע צייט, הייסט עס ווי איין געגעסעכץ. אבער אם לאו, די צייט ציט זיך אויס, און כאילו מ'ווערט נישט זאט און מ'פילט עס נישט, ס'איז נישט די זעלבע זאך, איז **"אין מצטרפות"**, ס'איז עקסטערע פחות מכשיעור'ס, וואס איז אויך אסור אבער נישט קיין כרת.

דער רמב"ם'ס לשון: "שלוש ביצים" אנשטאט "אכילת פרס"

דאס איז א דוגמא פון וואס איך האב געזאגט נעכטן, אז דער רמב"ם זאגט נישט דאס ווארט "אכילת פרס" אפילו, יא? איך געדענק איך האב געלערנט אמאל, דער רמב"ם ברענגט א לשון הגמרא און ער זאגט "ומהו?", ער טייטשט איבער, "פרס" מיינט שלוש ביצים. און יעדער איינער קען עס "בתוך כדי אכילת פרס". ווער ס'לערנט דעם רמב"ם האט קיינמאל נישט געהערט פון די ווארט "פרס", ווייל "פרס" איז עפעס א ווארט פון אראמיש וואס מיינט א האלבע ברויט, וואטעווער, וואס איז א דריי ביצים.

דיגרעסיע: שיעורים אין דער אלטער וועלט — פראקטישע מדות, נישט אבסטראקטע

די חכמים מאכן די שיעורים מן הבית, ווי למשל לענין דיבורים איז ווי לאנג ס'דויערט צו זאגן "שלוש עליך רבי ומורי". לענין אכילה געבט מען דיר א חשוב'ע אכילה. מ'געבט דיר א שיעור פון די ענין, יא? מ'האט נישט אנגעפאנגען צו זאגן וויפיל מינוט. ס'איז נישט געווען קיין מינוטן. באט אלע שיעורים גייען אזוי. אן עמך, וואטעווער, ער נעמט א שטיקל, ער נעמט א פראקטישע זאך. "כדי אכילת פרס" און "כדי אמירת" דאס. דאס איז לענין אמירה, און דאס איז לענין אכילה. יא, אקעי, באלד וועלן מיר זען אז ביי שתי איז אנדערש, ווייל שתי האט אן אנדערע שיעור. אבער באופן כללי די חכמים גייען נישט מיט... אונז זענען זייער צוגעוואוינט. ס'איז דא א היסטארי פון בערך ביי די, וויאזוי הייסט עס, פרענטש רעוואלוציע, א גרויסע חלק פון זייער רעוואלוציע איז געווען אז זיי האבן געמאכט די מידער, יא? און אויך אין ענגלאנד און אנדערע פלעצער איז געווען אזעלכע מהפכות וואס מ'האט געמאכט אז ס'איז דא איין שיעור. ביז דעמאלטס איז געווען, מ'איז געגאנגען אין מארק, מ'קויפט א "בושל" ווייץ. יעדע געגנט האט זיך געהאט זייערע בושלס מיט זייערע... ס'איז פארדעם אויף ענגליש, אין אמעריקע האט מען נאך געהאלטן אביסל מער די מסורה, און אונז האבן אלע מיני "פאני" שיעורים. יא, א "יארד", און איך ווייס וואס, א "מייל". קיינער ווייסט נישט וואס ס'איז. ס'קומט ווייל אזוי איז געווען פראקטיש אמאל, עפעס א כלי וואס האט דאס אריינגעפירט. שפעטער, די מער "ראשיאנעל", אזויווי דעקארט, איז געווען זייער אין דעם, אז מ'זאל מאכן אזויווי איין אמת'ע מדה, וואס די גאנצע מדינה, די גאנצע וועלט וועט נוצן דאס. אבער דאס איז זייער שפעט. בזמן חכמים, און אפילו אסאך שפעטער, איז נישט געווען אזא זאך. מ'האט געמאכט. דו קוקסט אמאל אן אלטע "רעסיפי", שטייט דריי הויפנס זאלץ. וואס איז א הויפן? מ'ווייסט נישט, מ'נעמט מיט די הענט, וואס איז די מנהג. און אין שבת איז עס געווען זייער שטארק אזוי, ווייל יעדע מלאכה איז געווען לפי... ס'איז אנגענומען אין יענעם ענין.

אונז זענען צוגעוואוינט, אונז פרעגן די קשיא, ווייל אונז... ממש פארדעם, דער רב מאסקאל האט געשריבן וועגן דעם, וועגן די מחלוקת וועגן שיעורים וואס איז פון די נודע ביהודה, איז בערך די זעלבע תקופה, וואס מ'האט אנגעהויבן צו דרייען צו זען וואס איז בעצם די זייער "אבסטראקט", יא, וויפיל "מעטערס", וויפיל "סענטימעטערס", "מיליטערס". דאס איז געווען א סתירה פון די אצבעות מיט די... דאס איז קיינמאל נישט איינגעפאלן. דא רעכנט מען די אצבעות, דא רעכנט מען די רביעיות.

און אויך אמאל, לענין צייטן, האט מען געזאגט, "גיי ארויס, זע שטערנס לויט די אופק." און וואס טוט זיך אויב דער בארג איז אונטן, דער בארג איז היינט? לענין צייטן איז אויך די זעלבע זאך. דאס וואס דו זאגסט אויף זייער אן ענליכע זאך, אז מענטשן זאגן, מ'פרעגט מיר אסאך שאלות, איך האב געטון, איך ווייס, אנגעהויבן ציילן נקיים, די פיר מינוט נאך. די היסטאריע אז א מענטש קען זאגן "פיר מינוט נאך" אויפ'ן טעלעפאן צו א מענטש אין אן

Speaker 2:

ניין, אבער ס'איז זיכער אז ווען איינער וועט נעמען וויין מיט א לעפל, גייט עס נישט עסן מיט א לעפל אדער טרינקען מיט א קאפ. דאס איז וויאזוי אונז קוקן געווענליך אן, אכילה אדער שתיה. דאס נישט. די שאלה דארף מען וויסן.

Speaker 1:

סוף איז יא. איך ווייס נישט, ס'איז א זאך וואס איז די... וואס קען זיין איז אז זיי האבן נישט געמאכט קיין חילוק. דאס איז אנגענומען ביי מענטשן אז ס'איז שתיה. א גלעזל ביר איז כמעט די זעלבע זאך ווי א סלייס ברויט, אין טערמס פון וואס טוט פאר די גוף. דאס איז א באנטש פון... די טרינק וואס איך האב, די פראטעין שיק. ס'הייסט איך שתיה, ס'העלפט מיר נישט. אזוי וואלט איר געזאגט, אכילה שתיה אין שטולי וואס ליגט וועלכע אינגרידיענטס.

Speaker 2:

ניין, אבער דא, איך זאג דא לעניינו, כדי שתיות רביות קען מען זייער גוט הערן אז ס'איז אן אנדערע מין זאך פון לענין פון נפשותיכם. אבער לאז מיר גייען מיט לא פליג, אז זיי האבן געמאכט א שיעור, אכילה שתיה שתיה.

Speaker 1:

נו, די איינציגסטע זאך וואס איך וואלט געזאגט איז, אה, לגבי ענין? איך גלייב נישט, נאך אלץ. איך גלייב נישט אז די ענין גייט מיט די פראקטיקעל וואס דאס איז א נוס קריסא, ס'איז אויך אן ענין פון אכילה.

די איינציגסטע זאך וואס איך וואלט געזאגט איז, טאמער די ריזען פארוואס בכדי רביעה, דאס טראכט איך, אויב די ריזען פארוואס רביעה איז ווייל די זאך איז די מנהג צו טרינקען שנעל, טרינקען איז נישטא אזא המשך זמן אזוי ווי אכילה, דעמאלטס קענסטו זאגן אז א זאך וואס די סדר איז אז מ'טרינקט עס לאו אזוי ווי א זוף, דעמאלטס איז ווייטער זיין בכדי אכילת רביעית של זוף, וואס אפשר נעמט עס לענגער.

הלכה ה: אכלין שאינו ראויין למאכל אדם

דער רמב"ם האט שוין געבעטן, די איסור איז עפעס וואס הייסט א נארמאלע עסן. יעצט גייט ער זאגן וואס נישט?

"אכל אכלין שאינו ראוי למאכל אדם, כגון עשבים המרים מאד, או שרפים הביאושים". וואס איז שרפים? ס'איז דא שרפים מיינע שרפים, און ס'איז דא שרפים הביאושים. ס'איז דא נחשים השרפים. בקיצור, פארשטינקענע זאכן. שרפים מיינט לכאורה אז ס'איז שרפים. שארפע זאכן, עפעס שארפע זאכן וואס זענען אין קאליע. אבער נישט שארפע וואס מ'קען עסן. שארפע איז שוין...

"או ששתה משכין שאינו רוען", יעדער ווייסט, יעדער האט עפעס א נאכטעם אין זיין מויל פון וואס מ'רעדט. "או ששתה משכין שאינו רוען, כגון צור", וואס מיר האבן געלערנט אין הלכות עירום איז עס א פראקטישע זאך, מיט ברויט איז עס עפעס וואס מ'קען עסן, "או מוריית". אבער ער איז אליין אן עסן, אדער אליין א משקה, "אדער חומץ חיות". זעסט דא, מאור עיאת איז עפעס א פיש וואס זענען געמוז זיך, ס'רופט אים אן ווי א שתיה, אזוי גלייך מיני עבידה. אקעי.

"אפילו אכל ושתן מרבה, הרי זה פטור מן הכרת", נישט קיין רעה צו טרינקען, יא. "אבל מכה נושא מכת מרדת". אבער מ'וועט יא געבן מכת מרדת, ענליך צו חצי שיעור.

דיסקוסיע: פטור מן הכרת — דאורייתא אדער דרבנן?

Speaker 1:

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז נישט קיין רענין כרת נישט, אבער למעשה האסטו הנאה געהאט אז די למעשה...

Speaker 2:

יא. אבל לא מקין עז מאקסימעט מיינט אז ס'איז א דרבנן?

שתועה מיינט מסתמא אדער וואסער, אפשר וויין, אבער אויב איינער נעמט און טרינקט פארניגע, ער עסט ברויט. וואס איז א חילוק?

Speaker 1:

אויב איך געדענק אז ס'איז דא א מפורש'ע הלכה וועגן דעם, רייט? למשל, ביי א חמץ אין מצב געדענק איך אז דער רמב"ם זאגט... אלעס וואס איך געדענק איז וואס זיי האבן געלערנט שוין פריער פון רמב"ם.

Speaker 2:

הומך? דארטן וואו מ'האט עס...

Speaker 1:

יא. איך געדענק אז ס'איז דא א הלכה אז חמץ... שותה חמץ.

Speaker 2:

אה, מ'האט עס געמאכט אונטו... און די שאלה איז וועלכע שיעור? צו דעמאלטס זאל זיין די שיעור רביות אדער שיעור כזית?

Speaker 1:

אה, די זעלבע זאך אין הלכות מלחמת אסירה שטייט, אויב איך געדענק בפירוש, עפעס אזא נושא.

Speaker 2:

אה, שאלה, נו? לאמיר זען... אחד האוכל, ס'וועט אים פארשט אריין ביים אחד האוכל ואחד... ס'איז נישט דא אין... אחד האוכל ואחד הממחין ושותה, יא דא. חמור צומעציג פרק א', אבער זיי האבן נישט דא. ער איז נישט קלאר, ער זאגט נישט וואס די שיעור, אפשר די שיעור וועט זיין רביות, נישט כזית אדער כבידת וואס רביות פאר חמץ. ס'איז שווער צו זאגן, ספעציעל דא וואס די ענין איז דאך ונתן מלשא סחר. אקעי, ס'קומט אריין נאך א קאמפליקעישאן.

Speaker 1:

איך זאג נאר אז ס'קען זיין דו ביסט גערעכט אז אכילה שטייט איז נישט א דין אין די אבדזשעקט ווייל ס'איז א רונדערדיגע זאך, ס'איז עפעס א סארט אכילה. און איך נמי, אויב די זאך פירט מען זיך צו טרינקען סלאו, ווייסטו שוין, דא האסטו די רייע. מ'קען זאגן אז ווען א מנטש טרינקט וואסער, ער טרינקט, אויב מאכט ער צווישן דעם כדי שתיית רביעית, איז עס שוין נישט די זעלבע זאך ווי צו געבן א טרינק א פול גלעזל וואסער. אבער אז ער זאל גיין אין די זעלבע פון אכילה, איז שווערער צו טראכטן, יא?

Speaker 2:

דא, לעניינו, לענין ונשמרתם לנפשותיכם.

Speaker 1:

יא, אבער דער רמב"ם זאגט נישט קלאר "שתה מים", סאו איז זיכער אז "שתה" וועט יא מיינען וואסער און וויין און וואסער וואסער ס'הייסט שתיה. ווייל שער איז דאך יא, למשל שער איז ממש וואס איך רעד, ווייל דו טרינקסט א גלעזל ביר האסטו געגעסן דרך אגב.

ראיה פון הלכות מאכלות אסורות

אבער דארט שטייט אין רמב"ם אין הלכות אכילת רפואות, זאגט ער בפירוש, אכילת רפואות, אז אויב איינער טרינקט, אפילו "הממחה את החלב", אין קיין שיעור שתיה, דארף מען זאגן פדי אכילת רפואות.

Speaker 2:

יא, שיעור שתיה. אזוי מאכט, אזוי סאונדט עס. שוין א לא פלוג אזא... איך ווייס נישט. אזוי גאר ס'שטייט בפירוש די הלכה, דארף מען וויסן.

Speaker 1:

דאס הייסט, דעמאלטס קענסטו פארקערט, ווייל ער טרינקט עס. אויב ער עסט א זוף, דעמאלטס אפשר הייסט עס אז ער עסט. ס'קען זיין פארקערט, שטייט? איך ווייס נישט.

עסן, העללאו. דעם טאר מען נישט...

המשך: לולבי גפנים (סיום הדיון)

Speaker 1: דאס איז די לולב. יתר על זה, אין די איבעריגע צייטן, אמת, ס'מיינט אז ס'איז אפאר טעג אלט נאר, רייט? דאס מיינ איך. אפשר גראדע די זאך וואקסט טאקע יעצט אויך, אבער די פוינט איז, אין ארץ ישראל איז געווען די תקופה אז דעמאלטס וואקסט עס, און דעמאלטס איז עס נאך פריש. יא? און א איד וועט טראכטן, ס'איז דאך ממש, דאס איז דאך אן עשרת ימי תשובה פרוכט. וואס קען זיין מער פאסיג?

יום כיפור טאר מען נישט עסן, העלא? דאס טאר מען נישט עסן יום כיפור. אבער ס'איז דא דא עפעס א סארט פרוכט וואס וואקסט אין עשרת ימי תשובה? איך בין זיכער אז ער איז ראוי צו מאכל, אדער וואס הייסט מען דאס ברענגען. ס'הייסט דאך א לולב, וואס האט די נאמען לולב? ס'איז א גפן, ס'האט א לולב, ס'איז א גפן. בקיצור, מ'דארף עס איינהאנדלען. אויב איינער וויל טרעפן אזא זאך אין שיכון, זאלסטו דא עסן עשרת ימי תשובה, יא. יתר על זה, הרי הן כעצים, נאכדעם ווערט עס שוין אפגעטריקנט אדער וואס, הייסט עס שוין נישט לולבי גפנים, מ'האט א דין אזוי ווי עצים, און ס'איז פטור, ס'איז שוין נישט קיין דרך אכילה. זאגט דער רמב"ם, **וכן כל כיצא באלו**, דו דארפט אייביג אויספֿיגערן וועלכע פרוכט, אויב ס'איז ראוי לאכילה.

הלכה ז: צירוף שיעורים — אוכל מיט מלח און ציר

Speaker 1: האוכל צלי במלח, דא גייט דער רמב"ם רעדן וועגן צירוף פון שיעורים. אונז האבן פריער געלערנט אז מ'האט געגעסן אנדערע מאכלים, איז מצטרף. זאגט דער רמב"ם, אז אכילה ושתיה איז נישט מצטרף, ער האט געקענט לערנען אן אופן וואס אפשר זעט אויס אזוי ווי אכילה ושתיה, אבער ס'איז יא מצטרף, ס'איז אזוי ווי א זאפט פון די עסן. אבער אפשר וואלט מען געזאגט אז ס'איז בטל. כאילו **אכל צלי במלח**, שאצט מען אפ וויפיל די שיעור, און אויב צוזאמען מיט די מלח איז געווען א שיעור, איז **מצטרף במלח לבטל**. לכאורה וואלט איך גענט צו זאגן אז זאלץ איז א בטל משקה, עפעס אזא זאך.

אבער קומט, די נעקסטע איז זיכער אזוי, **ציר על גבי ירק**, ירקות מיט אזא זאפט איז אויך מצטרף. **ומנה שיהא מכשירי האוכל המעורבים באוכל כאוכל הן חשובין**. דו זאלסט נישט זאגן אז ציר האט ער פריער אויסגערעכנט צווישן די משקאות, און אוכל און משקין איז ער נישט מצטרף. זאגט ער, ניין, דאס הייסט אוכל. די דזשוס פון די עסן איז נאך אויך א חלק פון די אוכל. וויבאלד אז ס'איז מעורב, איז ער מחשיב פאר די אוכל.

הלכה ז (המשך): אכילה גסה — שבע מאכילה גסה

Speaker 1: נאך איינער וואס איז פטור. **היה שבע מאכילה גסה שאכל עד שקץ במזונו**, אויב א מענטש איז זאט ווייל ער האט שוין אסאך אנגעגעסן, אזוי ווייט אז ער איז שוין קץ במזונו, ער עקלערט זיך אין זיין עסן. און דאך עסט ער, **ואכל יתר על השובע**, ער עסט מער וויפיל ער דארף פאר זיין זעט, איז ער פטור.

דאס הייסט א דחיית עשה. ווייל דאס איז די רמב"ם אזוי, ס'איז זייער אסאך ערדיגע יום כיפור. ווייל ס'איז א וועג פון חינוך, ווייל יום כיפור ביינאכט, אויב דאס וועט נכשל ווערן, וועט עס נישט זיין קיין איסור אויך נישט, ווייל ס'איז א דחיית עשה, און קיינער דארף דאך נישט דעמאלטס עסן. נאכדעם האט ער שוין סורווייווט די גאנצע נאכט, און יעצט דארפטו נאר נאך אפאר שעה ביז ביינאכט.

כמו שאכל, אז א מענטש באקומט א דין **כמי שאכל מאכלים שאינן ראויין לאכילה**. זאגט דער רמב"ם, **אפי שזה היתר ראוי לארץ**, די איבעריגע עסן וואס ער האט זיך אנגעגעבן פאר א מענטש איז הונגעריג, אבער איינער איז נאר אכל נישט, פאר אים איז נישט ראוי. אדער נישט נאר פאר אים, נאר אפשר דער רמב"ם איז שווער, וואס פאר א מאדנער מענטש? דער רמב"ם זאגט אז מאכלין שאינו ראוי האט צוטון מיט דעם מענטש. נאר אז ס'איז לכל מי, ס'איז א דבר כללי אז קיינער וואס... אויב דו ביסט א מענטש וואס דו

Speaker 1

יא, ס'איז א דרבנן.

Speaker 2

אדער נישט? פטור מן עקרת? אפילו מדאורייתא? נישט קלאר. אפשר איז דאס א סארט חצי שיעור?

Speaker 1

א סארט שיעור, איך האב געטראכט פון דעם, אבער לכאורה די ווארט איז אז ס'הייסט נישט געגעסן, אבער ס'שטייט נישט דוקא די ווארט עסן אזוי קלאר. אבער ס'איז אפילו נישט אין ראייה, ס'איז אזוי ווי עפעס וואס מ'טוט נישט כדרכו, ס'הייסט נישט געטון, ס'הייסט נישט אוכל.

הלכה ו: ליסט פון ראוי און נישט ראוי

ווארטער, שפה איז בעיסקלי א ליסט פון זאכן, פון וואס הייסט ראוי און וואס הייסט נישט ראוי. און דער רבי זאל זאגן, א מענטש וואס גייט זאגן זאכן וואס זענען נישט באקוועם אדער נישט גוט, אבער ס'איז דאך בגדר ראוי. זאלסט נישט מיינען אז ראוי מיינט עפעס וואס איז... און פארקערט, preferred.

"שעשה חומץ מזיק במים" איז טאקע אפשר מסתמא ביטער אדער וואס, אבער ס'איז נאך חייב, ווייל ס'הייסט נאך א שתיה.

"הכוסס פלפל וזנגביל" — פפער אדער, איך מיינ זנגביל איז cinnamon אדער עפעס פון די משפחה — יו, ווי איז עס ביטער! **"כי יוצא בו ממש"**, ס'איז נישט עפעס וואס איז געשמאק. קען עס נישט עסן, ס'איז נישט קיין דרך אכילה. דאס הייסט נישט דרך אכילה, יא. אבער **"זנגביל רטוב"** איז יא עפעס וואס איז ראוי לאוכל.

לולבי גפנים

די זעלבע זאך מיט גפנים. איינער, יא, האט זיך גענומען צו עסן פון די בוים און איז שוין געווארן אזוי הונגעריג. איז די אלע גפנים, די בלעטלעך איז פטור. די לולבי גפנים, די קליינע אנדערע געוויקסן אויף די גפן בוים, איז חייב. איך מיינ אז דאס איז א זאך וואס מ'עסט. מ'מאכט אמאל אזא... ס'איז נישט א נארמאלע עסן, אבער עפעס...

Speaker 2

ניין, ס'איז דא מענטשן וואס מאכן אזא... וויאזוי הייסט עס? אזוי ווי א קרויט, אזא הולופטשע, אזא פון grape... ס'איז דא חלקים, די לולבי גפנים וואס מ'לערנט דא, ס'איז דא חלקים וואס זענען מער ראוי לאכילה, נישט סתם מאדנע.

Speaker 1

יא, ס'איז דא אזא ספרד'ישע מאכל.

"לולבי גפנים חייב". זאגט דער רמב"ם, וואס איז לולבי גפנים? זאגט דער רמב"ם: **"כל שלבלבו בארץ ישראל מראש השנה ועד יום הכפורים"**. געוויסע בלעטלעך וואס וואקסט די און די צייט אין ארץ ישראל, סתם דער רמב"ם ברענגט דא א גמרא, סתם דאס איז געווען די מסורה, דארטן האבן זיי געוואוסט די שיעור, דאס איז לולבא. ובקיצור, יעצט איז בעצם יום כיפור.

Speaker 2

אה, אמת. ס'מיינט אז ס'איז א פאר טעג אלט נאר, רייט? דאס מיינ איך. אפשר גראדע די זאך וואקסט טאקע צו יאמול.

Speaker 1

די פוינט איז, אין ארץ ישראל איז געווען די תקופה אז אין ארץ ישראל דעמאלטס וואקסט עס, און דעמאלטס איז עס נאך פריש.

Speaker 2

יא. און א איד וועט טראכטן, ס'איז דאך ממש, דאס איז דאך א עשרת ימי תשובה פרוכט, וואס קען זיין מער פאסיג? אפילו יום כיפור טאר מען נישט

Speaker 1: אין הלכות שבת איז זייער זייער סימפל. איין ווארט, דא איז דא א פאר סיפוס. דאס איז נישט געמאכט צו מער מחמיר זיין דא.

Speaker 2: משל לגבי א גוי, עפעס א ספק, יא, געדענקסטו? עפעס א ספק אז אפשר איז עס א גוי? געדענקסטו? די נושא פון רוב.

Speaker 1: דער רמב"ם האט יא, אופנים וואס אפשר איז עס א רוב. איך ווייס נישט קלאר. אבער דו ביסט גערעכט אז ס'איז נישט געווען הלכות שבת. ס'איז יא געווען געוויסע זאך, משל א חולה, א חיה האבן עס געלערנט, עס איז אביסל מער מחמיר. דאס הייסט, די גאנצע חומרות וואס מ'האט געלערנט דארט איז אז שבת איז דא אזא וואס מ'קען זאגן מ'זאל ברענגען שלא כדרכה, מ'זאל עס טון, איר חבר טוט עס זאל ברענגען איר. און איר האר די שם... די זאגט אז דארט וויל ער זאגן אז קיינער טראכט נישט אז מען מעג טון דאזש וועגן איינער וואס איז קראנק. זאגט ער, ניין, אויב ס'איז דא איינער חשבות סכנה, טו דאזש.

אבער דא, א חולש יש בית סכנה, גייט יעדער איינער זאגן נישט פאסטן. קומט ער אים זאגן, ניין, ס'איז נישט אזוי סימפל, ס'דארף טאקע זיין אן עכטע סיבה. ווייל יעדער פארשטייט דאך אליין אז פקוחי נפש איז דוחה. דו זאלסט וויסן אז א חולש יש בית סכנה דארף אויך זיין א סיבה ער זאל פאסטן.

Speaker 2: א סיבה ער זאל פאסטן, מיינסטו?

Speaker 1: אקעי, איך האב נישט קיין סכנה. ניין, אבער איך זאג, אפילו א חולש יש בית סכנה, אויב איז יעדער מודה אז ס'איז אקעי פאר אים צו פאסטן, איז ער נישט קיין סכנה. איז ווייטער חייב, יא. חולש יש בית סכנה מיינט נישט יש בית סכנה אם ימים, ס'מיינט חולה במחלה מתוקנת.

אבער ס'איז אויך אנדערש למשל ווי די הלכה פון חולים ומשמישים וואס זענען פטור פון סוכה, יא?

Speaker 2: ניין, אז די חולה, די חולה איז פטור פון סוכה, אדער...

Speaker 1: אקעי, ווייל ער איז... אדער תפלה.

Speaker 2: אדער ניין, ס'איז דא א פטור וואס איז אסאך מער גורב.

Speaker 1: אקעי, אבער דער רמב"ם ווייטער, חולה שיש בו סכנה.

הלכה ח: חולה שישאל לאכול — לב יודע מרת נפשו

Speaker 1: ששאל על אכל ביום הכפורים. ער האט געבעטן צו עסן. ער זאגט, איך בין הונגעריג. ער ווייסט אז יום כיפור אוודאי. ער זאגט, איך וויל עסן, איך פיל... אפילו, אף על פי שרופא מי בקיאים אומרים אינו צריך. אפילו אויב די דאקטוירים וואס זענען בקיאים, וואס זענען אנגענומענע פארשטייען וואס איז רפואה, זאגן איין דאקטוירים פאר זיין געזונט מצב, זיי זענען מער ווי די חולה בעט. זיי זאגן לויט זייער הבנה, ס'גייט נישט ערגער מאכן זיין סיטואציע און די נישט עסן. איז אבער דאך **מכילה נושא על פי עצמו**, געבט מען דאך פאר די חולה לויט זיין אייגענע בקשה, **עד שיאמר די**, ער האט נישט געגעבן ווייניגער ווי די שירה אדער עפעס, **עד שיאמר די** ווען ער זאגט אז ער פילט שוין אויפקער.

דער נושא פון שיאמר איז, דער רמב"ם האט בכלל נישט געברענגט, ס'איז אנדערע ראשונים האבן עס מחדש געווען. און די גמרא איז מסביר, ווייל ס'שטייט לב יודע מרת נפשו, א מענטש, זיין אייגענע גוף, ער פארשטייט עס אפילו מער ווי דער דאקטאר. אויב ער זאגט, ס'הייסט מ'נעמט אן אז ס'איז יא א סכנה. איי, דער דאקטאר זאגט, דער דאקטאר קען נישט וויסן יעדע סיטועישאן, אבער דער מענטש, אויב ער זאגט "איך דארף", פשט איז ער דארף.

Speaker 2: למשל, אזא פאל אין הלכות שבת, לכאורה איז לאו דווקא, אויב ס'איז נישט קיין רפואה של חלל אדער...

Speaker 1: ניין, די זעלבע זאך. איך ווייס נישט אויב לענין שבת וועט מען זאגן אז א מענטש פילט... ער פילט אז ער איז אין א מצב פון סכנה. דא איז עס נוגע, ווייל ער פילט הונגעריג, ער פילט אז ער דארף עסן. וואס איז שייך אין הלכות שבת? אויב ס'וואלט געווען אזא קעיס, מיינ איך יא, אבער

האסט דאס נישט ליב, איך האב נישט ליב קיין טשאקער אין פלאץ, ס'איז א דבר הראוי. אויב קיין איין מענטש וואס איז אין דיין סטעיט וועט נישט עסן, הייסט עס איינער ראוי לאדם, ווייל ס'איז נישט קיין אכילה, ס'איז אכילה גת.

איך טראכט שוין דא אן אינטערעסאנטע... ס'איז דא אסאך מאל מענטשן וואס עכבערן זיך, מ'ווארפט אוועק זאכן וואס זענען נאך גוט. ס'איז אזא שאד, מ'ווארפט אוועק. און ער זאגט, ביי די מלחמה, איך ווייס ווי, אין ארץ ישראל וואלטן זיך אידן מחיה געווען מיט דעם. אבער דא זעט מען אז דאס איז נישט ראוי, ווייל ס'איז אינו ראוי לכל מי שסובב בזה. די מענטשן וואס זיצן דא ביים טיש, פאר זיי איז עס אינו ראוי, נו? מ'קען טרעכענען דא א ראייה, אבער נישט וויכטיג, נישט נוגע. שוין, יא, שטותים. ווייטער. אקעי.

הלכה ח: חולה שיש בו סכנה — הקדמה

Speaker 1: עד כאן האבן מיר געלערנט וואס איז די שיעור, וועלכע מאכלים איז מען חייב, וועלכע איז מען פטור. יעצט וועלן מיר לערנען ווער מעג יא עסן. יא. בדיעבד כאילו איז מען נישט בסכנה. זייער גוט.

זאגט דער רמב"ם אזוי, איך מיינ איך וואלט געמאכט א קליינע הקדמה אזוי ווי אז אונז האבן שוין געלערנט אין הלכות שבת, און אונז האבן שוין בעצם געלערנט אין עפעס תורה התורה, אז עפעס וואס איז סכנת נפשות איז זיכער אז מ'איז פטור פון כל התורה כולה. און אין הלכות שבת האבן מיר עס געלערנט אז סיי ווען דער דאקטער זאגט אז ס'איז א סכנה, און מ'איז מקיל, אדער סיי ווען ס'איז דא א חשש סכנה. דא גייט מען אביסל מער אריין אין דיטיילס פון וואס טוט זיך ווען ס'איז דא א מחלוקת צווישן דאקטוירים, אדער ווען ס'איז נישט זיכער אז ס'איז טאקע וויכטיג צו עסן.

און איך מיינ אז די אלע זאכן איז ווען ס'איז זיכער נישט דא קיין ממש חשש סכנה פון שטארבן, א ממש חשש סכנה, נאר אז א חולה פארשטייט יעדער איינער אז א חולה פאסט נישט. אבער דא דארף מען אבער מגדיר זיין אז ס'דארף ממש זיין א סיבה אז ער זאל עסן.

דיסקוסיע: איז דאס א קולא אדער א חומרא?

Speaker 2: איך וואלט געזאגט פארקערט, אז דאס איז א קולא.

Speaker 1: דאס הייסט, קודם כל, ס'איז דא פרטי הלכות. דו פרעגסט א גוטע שאלה וואס מ'דארף פארשטיין, איך טענה אז דער עולם פארשטייט נישט דאס באופן כללי. אויב ס'איז פיקוח נפש, און אפילו ספק פיקוח נפש, דורך כל התורה כולה איז נישט דא קיין שלש חמורות. אפילו אויב ס'איז נאר דא איין דאקטער, באלד וועט מען זען די פרטים, מ'וועט אנקומען דערצו. ס'איז לקולא אלעמאל. צו מאכן די ווארט חשש סכנה איז גענוג עני חשש, אפילו א דאקטער, אפילו א שמועה.

אבער אין אנדערע ווערטער, לאמיר זאגן קלאר, אויב ס'איז א חשש סכנה, הייבט זיך נישט אן די גאנצע משנה, מ'דארף פלעין זאגן, חשש סכנה איז ספק נפשות איז דוחה, ס'איז נישט פון די שלש חמורות. ס'מוז זיין אז די אלע הלכות, אפילו ווען מ'זאגט חולה שיש בו סכנה, מיינט נישט אז ער גייט שטארבן היינט אינדערפרי פון אים נישט עסן. ס'מיינט אז ס'גייט ערגער מאכן זיין מחלה, ס'גייט... ס'איז אזא סארט מחלה שיש בו סכנה, ס'איז א דעינדזשערי סיטואציע, פון דעם קען מען שטארבן. און דארט איז דא אסאך פרטים, און רוב פון די פרטים וואס זענען קולות גדולים. הגם דער רמב"ם האט יא איין קעיס וואס איז א חומרא, מ'דארף פארשטיין לויט וויאזוי דער רמב"ם איז מסביר.

אבער אזוי מוז מען זאגן. מענטשן וואס מיינען אז מ'קען לערנען פון דעם, ס'איז דא אזא זאך וואס הייסט גדר סכנה, ווייל אויב מ'ווייסט אז מ'איז שוין סכנה מעג מען, דארף מען זאגן וואס הייסט סכנה, מ'קוקט אין הלכות יום כיפור, וואס הייסט סכנה? ס'איז נישט ריכטיג. ווייל דא רעדט זיך מען פון ס'איז נישט קיין סכנה, ס'איז נישט קיין גלייכקייט. סכנה מיינ איך צו זאגן אז מ'קען שטארבן פון דעם היינט.

Speaker 2: עקזעקטליך דאס וואס איך האב געוואלט זאגן, ווייל איך האב געפינט אז אין הלכות שבת זעסטו נישט...

"רעישא", דאס הייסט איין בקי קעגן ניין אומבקיאים, אבער ער זאגט ביידעס, רוב און בקיאים. ער זאגט אז אמאל גייט מען אפילו נאך די מיעוט. אויב ס'איז דא א מחלוקת אסאך, זאל מען גיין נאך רוב. ס'איז אינטערעסאנט, הגם ס'שטייט אין הלכה "בנפשות אחרי רוב", ס'איז זייער שווער דער רמב"ם'ס פסק. דער רמב"ם זאגט אז אויב ס'איז דא אסאך רופאים און א חלק, גייט מען נאך רוב. אבער דאס וואס ער זאגט "אחר הבקאים" מיינט עס אפילו נישט רוב. אויב ס'איז דא איינער וואס איז מער בקי, אוודאי איין בקי איז ווערד מער ווי הונדערט נישט בקיאים, אדער ווייניגער בקיאים, ס'איז דאך יא רוב רופאים. דאס איז לכאורה וואס ער זאגט.

דיסקוסיע: די אומקלארקייט אין דעם רמב"ם'ס פסק

אבער דעם טאקע אין די שולחן ערוך איז נישט קלאר צו די אנדערע מפרשים זענען נישט מסכים מיט די הלכה, ווייל אדער דארף מען גיין אפילו לספק, אפילו נאך די מיעוט, אדער זאל מען גיין נאך רוב, אדער דאס איז נישט קלאר. דער רמב"ם זאגט אז ס'איז נישט קלאר די הלכה. אויב איז די הלכה מחצה על מחצה דארף יא, ווייל אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט איין דאקטער אזוי און איין דאקטער אזוי, איז ספק, און איז... א מיעוט מאכט נישט קיין ספק? איך קען פארשטיין מ'זאל גיין נאך רוב, אבער גענוג, עט ליעסט זאלסטו מאכן א ספק. און אזוי ווי געזאגט ביי האלב, איינמאל ס'איז ספק איז דאך שוין, יא, מ'דארף טראכטן.

און אויך, דער רמב"ם זאגט נישט קלאר. ער זאגט "או" "או", איך געדענק נישט וועלכע. נישט קלארס. ס'זעט אויס אז דער רמב"ם, איך מיינ אז דער רמב"ם איז געווען א דאקטאר. דער רמב"ם פארשטייט, אמאל איז דא סתם, די דאקטוירים זאגן סתם. גייט מען נאך דער וואס ווייסט וואס ער הערט. איי דאונט נאו. **ובלבד שלא יאמר החולה צריך אני, אבל אם אמר צריך אני, הרי זה מחלל ואוכל.**

אינטערעסאנט, ער זאגט עס דא נאכאמאל. ניין, ווייל ער זאגט דאס וואס די גאנצע זאך גייט דאך אין דאקטער. יא, דו ביסט גערעכט. אפילו אויב ער זאגט "צריך אני" קעגן די בקיאים, קעגן די רוב בקיאים, קעגן אלעס, נישט קיין חילוק. "צריך אני" איז גובר אויף אלעס.

ווען די חולה זאגט גארנישט און די רופאים זענען מחולק שוה בשוה

זאגט ער, **"לא אמר החולה שוה בשוה צריך, ונחלקו הרופאים"**, וואס טוט זיך? ער האט נאך אלץ נישט געסאלווט. ער זאגט גארנישט, און די רופאים קריגן זיך. און מ'קען נישט זאגן "אחר הבקאים", זיי זענען אלע בקיאים. און זיי זענען אויך, **"ואלו שאמרו צריך כמנין שאמרו אינו צריך"**, און זיי זענען מחולק. ס'איז שוה בשוה. ס'איז דאך שוה בשוה ווערט דאך די זעלבע ווי צוויי. אמת, אמת. איך האב נישט געדארפט ער האבן נאכאמאל געזאגט. איך האב געזאגט אביסל איבער די צוויי הלכות. נישט קלאר. אפשר איז דא עפעס א חילוקים? מ'דארף פארשטיין אביסל בעסער. יא. אקעי.

דער רמב"ם'ס קולא — "תרי כמאה"

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, "איברא שעריכא". דער רמב"ם זאגט נאך א קולא, אז אויב ס'איז דא צוויי דאקטוירים וואס זאגן "צריך", אפילו הונדערט קעגן, זאגט מען "תרי כמאה", און מ'גייט נישט נאך רוב. קומט אויס אז די רמב"ם איז נישט קלאר די קולא, די קולא, די... נישט וואס קולא, חומרא, וואטעווער וועי יו וואנט טו קאל איט, דאס אז ס'איז דא אמאל וואס דער רמב"ם זאגט מ'זאל גיין אדער נאך רוב דאקטוירים אדער נאך די דאקטוירים בקיאים, איך פארשטיי אז ס'איז לפי הענין, מ'קען אפשר נישט קיין...

איך מיינ דאס פארוואס ער ווארפט דארט נאכאמאל אריין, **"ובלבד שלא יאמר"**, ווייל ער האט נישט געוואלט... ער האט געטראכט א סצענעריא, יא? ווי איין דאקטער זאגט ממש, איך פיל אז ס'איז ממש א סכנה. גייט דאך דער דאקטער זאגן "צריך אני", ער גייט אים זאגן, "די חולה, זאלסט וויסן, איך האלט אז דו גייסט שטארבן." ער זאגט אים "צריך אני", איז דאך אלעס

איך גלייב נישט אין הלכות שבת... פארשטייטו וואס איך זאג? איך ווייס נישט וואו ס'איז נוגע.

הלכה ח (המשך): רופא אומר צריך, חולה אומר אינו צריך

Speaker 1: און נישט נאר דעם, נאר ער זאל נישט מחמיר זיין, און טאמער ער זאגט אז איך וויל זיין א פרומער און פאסטן, וועלן מיר אים אנשטאפן און זיי זאלן נישט פרעגן. אקעי, ווען דער דאקטער זאגט, דער נעקסטער קעיס מאכט דאס סענס, רייט? יא, אבער וואס טוט זיך פארקערט? ווען דער חולה זאגט ער דארף נישט די עסן, און א **רופא אומר** אז מעדיציניש דארף ער עס האבן, ווייל ער איז אין א סכנה, **מאכילין אותו על פיו**. געבט מען אים יא צו עסן על פיו פון די דאקטאר, אפילו אויב די חולה אליין זאגט ער דארף נישט.

ס'שטייט די "לב יודע מרת נפשו" איז דא להקל, נישט להחמיר. זיין ווארט אקעגן סתם אן אנדערע מענטש'ס ווארט וואלט יא געווען שטארק, נאר ווען ער איז ממש א דאקטאר. אבער דאס איז פשוט, ווייל דער דאקטאר, אוודאי, יעדער דאקטאר קען וויסן מער ווי ער. ס'קען נישט אז א מענטש קען וויסן מער ווי דער דאקטאר.

הלכה ח (המשך): מחלוקת רופאים

Speaker 1: אקעי. וואס איז טאמער ס'איז מחלוקת דאקטוירים? **רופא אחד אומר צריך ואחד אומר אינו צריך**. דאס הייסט, ער אליין האט נישט קיין אפיניען דא אין אזא פאל לכאורה, אז ער בעט נישט. ער בעט נישט, רייט. ער בעט נישט, נאר... און יעצט איז א מחלוקת צווישן דאקטוירים. ס'זעט אויס אז ס'איז נישט די ערשטע מאל ווען א מענטש האט א עת צרה לויפט מען צו צען מענטשן. סאו, רופא אחד הייבט זיך אן, איין דאקטער אזוי, איין דאקטער אזוי. **מאכילין אותו**. זאגט דער רמב"ם, אין אזא פאל ווערט עס א ספק צווישן צוויי דאקטוירים. די חולה אליין לייגט מען אין די זייט, און די מחלוקת צווישן צוויי דאקטוירים איז א ספק. **מאכילין אותו**.

וואס איז טאמער ס'איז דא א גרויס... אזוי זאגט ער, נישט אז מ'האט נישט געפרעגט נאר איין דאקטער, מ'האט געמאכט א גאנצע אסיפת דאקטוירים האבן זיי אלע געפרעגט, יא? יא.

מחלוקת רופאים — המשך

ווען מקצת הרופאים זאגן "צריך" און מקצתם זאגן "אינו צריך"

ס'זעט אויס אז ס'איז נישט די ערשטע מאל ווען א מענטש האט אן עת צרה לויפט מען צו צען מענטשן. סאו, רופא הכל הייבט זיך אן איין דאקטאר אזוי, איין דאקטאר אזוי. **"מאכילין אותו"**, זאגט דער רמב"ם, אין אזא פאל ווערט עס א ספק צווישן צוויי דאקטוירים, און די חולה אליין לייגט מען אין די זייט. א מחלוקת צווישן צוויי דאקטוירים איז א ספק, **"מאכילין אותו"**.

וואס איז טאמער ס'איז דא א גרויס... אזוי זאגט ער, נישט נאר מ'האט געפרעגט איין דאקטאר, מ'האט געמאכט א גאנצע אסיפת דאקטוירים, מ'האט זיי אלע געפרעגט, יא? איז **"מקצת הרופאים אומרים צריך"** — ס'איז געווען א "סטעף מטינג", די שפיטעלער האבן אזא ערנסטע סיטואציע, זענען זיי געשטאנען אלע דאקטוירים באשמועסן די "קעיס". ס'איז אפאר רופאים וואס זאגן אז ער דארף עסן, **"ומקצתם אומרים אינו צריך"**. ווערט דא די שאלה אזוי, וועם פאלגט מען? דא וואלט מען ווען א מענטש געקענט איינפאלן אפילו איין דאקטאר אקעגן אסאך. אבער מ'רעדט דאך נישט דא פון... דא מוז מען אויך צולייגן אונזער זאך, אבער מ'רעדט דאך ווייטער נישט לכאורה ווען ס'איז ממש א חשש פיקוח נפש אז ער גייט יעצט שטארבן. נאר א דאקטאר זאגט אז ער רעקאמענדט, ווייל אפאר דאקטוירים זאגן אז "צריך". "צריך" זאגט נישט אז ער גייט שטארבן אן דעם, ווייל דעמאלטס אפשר אפילו איין דאקטאר.

"שמקצתם אומרים אינו צריך, הלכה אחר הרוב או אחר הבקאים". גייט מען אדער נאך רוב דאקטוירים, דאס הייסט למשל דריי קעגן צוויי, אדער בקיאים. דער וואס איז מער בקי... וויאזוי ווייסט מען ווער ס'איז מער בקי? דאס איז איין שאלה, אבער אויך... דער רמב"ם האט געוואוסט ווייל דער רמב"ם איז געווען א דאקטאר. רייט, אבער ער זאגט אונז אויך נישט די

המותרים. און יעצט האב איך דא א ווארף אריין דא, ווייל ער האט שוין גערעדט וועגן די ענין יום כיפור, ער האט שוין גערעדט וועגן די זעלבע פלאץ. יא. ווייל ס'איז ענליך צו עיברישע אריכות. ס'איז אויך אזא סיטואציע, ס'כאפט אן א מענטש א גרויסן תאון און ער מוז עסן, און אפילו דברים מעשיות.

הלכה: חינוך קטנים ביום כיפור

און יעצט גייען מיר לערנען וועגן די עידזש פון ווען מ'דארף עסן. איך גיי נאכן אזוי: **קטן בין תשעה שנים ובין עשרה שנים**, פון שוין ניין אדער צען, **מחנך נוציא שעות**. מ'איז מחנך אויף שעות. וואס הייסט? **כיצד?** **כיצד היה רגיל לאכול בשתי שעות ביום**, ער עסט צוויי שעה אריין אין די טאג. **מכילה עושה בשלש**, געבט מען אים צו היינט זאלסטו פאסטן א שעה, **אדער הורא עושה בשלש**, **מכילה עושה בארבע**. **לפי כח הבן**, מאסיפין לעונותו בשעות, לויט ווי שטארק דער כח ער האט, לייגט מען צו מער שעות וואס ער זאל פאסטן. **ונחש עשר שנה**, ווען ער איז שוין עלף, **בין זכור בין נקבות**, **מתעמה ומשלים**. ער פאסט און ער ענדזשט די גאנצע תענית. און די הלכה איז **מדברי סופרים**, ס'איז נישט א דאורייתא. מדאורייתא איז ער נאך נישט קיין גדול, אבער מדברי סופרים, **לחנכו במצות**. ס'זעט אויס אז די חיוב איז אויף אים, נישט אויף די טאטע. חינוך, כאילו ס'ווערט זיין אייגענע מצוה פון חינוך. עפעס אזוי. ס'איז א פאני חקירה וואס מענטשן האבן. די פוינט איז אז ער דארף עס טון משום חינוך.

דער ראב"ד'ס מחלוקת

און וויאזוי הייסט עס? דער ראב"ד איז מחולק אויף דעם. דער ראב"ד זאגט ער פארשטייט נישט פארוואס עלף זאל זיין סיי זכר און סיי נקבה עלף, ס'בלייבט נאך אלץ די דין אז לפי כחו איז מען מחנך. אויב ער האט שוין כח צו פאסטן א גאנצן טאג, און נאך א נמי וועט ער פאסטן א גאנצן טאג. אבער דער ראב"ד איז נישט מסכים צו די הלכה אז ביי עלף דארף מען שוין אינגאנצן פאסטן.

ווען ווערט מען גדול לכל המצות

נאכדעם, לאמיר אויספירן די רמב"ם. ווען די מיידל ווערט צוועלף און די יונגל, **צוועלף ויום אחד**, און דער זכר **שלש עשרה שנה ויום אחד**, וואס האבן אויך געברענגט די אנדערע סימן גדלות פון שתי שערות, ווי ס'איז מבואר אין די פרטים דערפון אין הלכות אישות, יא, הרי הן גדולים לכל המצות. דעמאלטס באקומען זיי א דין גדולים לענין מצוות, זיי זענען שוין געהעריג מחויב, **ומשלימין מן התורה**, זיי דארפן פאסטן די גאנצע תענית יום כפור. זאגט דער רמב"ם, דאס איז ווען מ'האט געטון ביידע, סיי שנים סיי סימנים, וויאזוי די גמרא רופט עס, **אבל אם לא הביא שתי שערות, עדיין קטנים הם**, האבן זיי א דין אזוי ווי די קטנים וואס מ'האט געלערנט פריער, **ואינו משלים אלא מדברי סופרים**, און דעמאלטס איז מען מחויב מיט דין חינוך. ער זאגט נישט וואס געשעט אויב שערות אליין. ניין, ס'העלפט נישט. ס'הייסט אשימה, רבינו, געדענקט דארט.

פחות מבן תשע

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **קטן שפחות מבן תשע**, וואס טוט זיך פאר עלף? פאר ניין, אנטשולדיגט. ס'איז נאכנישט דא די מצוה פון חינוך. דאס הייסט, פריער האט ער געזאגט אז מ'איז מחנך לפי שעות. פון ניין און צען און ווייטער. אבער ווייניגער ווי דעם, **אין מענין אותו ביום הכפורים**. בכלל, זאל מען נישט.

הלכה י — קטן פחות מבן תשע: איסור לענות

ער זאגט נישט וואס געשעט אויב ס'איז צרות אליין. ניין, ס'העלפט נישט. דאס הייסט תשימה, איך געדענק די ווערטער. אקעי, אזוי פארשטייט מען אין אישות, יא.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"קטן שהוא פחות מבן תשע"**, וואס טוט זיך פאר ניין? **"אין מענין אותו ביום הכפורים בכלל"**. זאל מען נישט, נישט מ'טאר נישט. נישט נאר מ'איז נישט מחויב, נאר מ'טאר נישט, מ'זאל נישט.

מסודר. ס'איז נישט אמת'דיג א פראבלעם אז ס'וועט אמאל זיין אויף א סכנה און מ'גייט מחמיר זיין. אקעי, שוין.

הלכה: עוברה שהריחה

גייען מיר נעמען נאך אן אינטערעסאנטע הלכה, אויך די אופן וואס ס'איז פיקוח נפש כביכול. יא. זאגט דער רמב"ם אזוי: **עוברה שהריחה**, אן אנדערע פאל פון א פיקוח נפש, ווייל א מעוברת איז זייער סענסיטיוו אויף עסן. זי האט געשמעקט עסן, און ממש ס'כאפט איר אן... אין אנדערע פלעצער רעדט מען עס א בולמוס. ניין, ניין, בולמוס גייען מיר יעצט לערנען. עוברה שהריחה, און ס'כאפט איר אן עפעס א גרויסע שוואכקייט פון די עסן וואס זי האט געשמעקט. איז אזוי, קודם איז דא א שמעקעריי, כביכול א תאוה צו עסן, אבער א תאוה וואס איז דענדזשערעס, וואס איז א שטיקל סכנה פאר איר. ס'איז געווען אנגענומען, היינט איז נישט אנגענומען, ס'איז געווען אנגענומען. היינט מאכט זיך אויך אסאך מעוברות אז מ'כאפט א גרויסע תאוה צו עפעס א געוויסע מאכל. ס'איז געווען אנגענומען אז אויב מ'עסט עס נישט איז מסוכן. מסוכן פאר די עובר אפער, איך ווייס נישט אויב ס'איז מסוכן פאר איר אפילו, אז די בעיבי קען זיין מסוכן.

די סגולה פון לחישת

איז קודם פרובירט מען איר צו בארואיגן, מ'איז נישט גלייך מתיר. **לוחשין לה באזנה שהיום יום הכיפורים**. מ'קודם זאגט מען איר אז ס'איז יום כיפור, היינט טאר מען נישט עסן. דאס איז א סגולה, ווייל די ידיעה איז געווען אז די בעיבי איז דער וואס מאכט די קרעיווינג, און אויב די בעיבי איז א צדיק, אזוי שטייט אין די גמרא, יא? אויב די בעיבי איז א צדיק, מ'דערמאנט אים אז ס'איז יום כיפור, הערט ער אויף צו וועלן. אזוי ווי די בהמה פון די תנא וואס האט נישט שובת געווען, האט ער געזאגט פאר די בעל חי, קיצור. מ'קען אויך זאגן די ראציאנאליסטישע פשטים ווי מ'ווייל, אבער דאס איז... איז **אם נתקררה דעתה בזכרון זה, מוטב**. האט ער זיך בארואיגט. **ואם לאו**, אויב ער איז נאך אלץ נישט בארואיגט, איז **מאכילין אותה עד שתתישב דעתה**, געבט מען איר יא צו עסן ביז זי בארואיגט זיך, ווייל זעט אויס אז דאס איז עפעס אן ענין פון סכנה.

חילוק צווישן פסיכאלאגיש און פיזיש

אבער ס'זעט דא אויס גאנץ אינטערעסאנט, אזוי ווי א דראמא האט מען געמאכט א חילוק צווישן פסיכאלאגישע וועלן און עפעס ווען ס'איז שוין די גוף. יא, ס'איז דא די צוויי מיני זאכן. טאמער א מענטש וויל עפעס זייער שטארק, אבער מ'קען מאכן נתקררה דעתה. אבער ס'איז דא ווען ס'איז ווערד א פיזישע קרעיווינג וואס וועט נישט העלפן רעדן צו די שכל. איך מיינן אז מ'פירט זיך נישט אזוי היינט די הלכה, ווייל אונז נעמען נישט צו ערנסט די קרעיווינגס פון די מעוברת. אבער אין די גמרא זעט מען אז מ'האט גענומען זייער ערנסט. איך זאג, די חילוק איז זייער נוגע אין לייף. אסאך מאל איז עס א פסיכאלאגישע, א מענטש האט א panic attack, און אמאל איז עס ממש אין די גוף. ס'איז פסיכאלאגיש, ס'קען העלפן. די גמרא זאגט אז מ'האט געטראפן איינעם וואס האט נישט געוואלט, און יענער איז אויפגעוואקסן צו זיין א פעימעס רשע, ווייל די בעיבי האט געוואלט עסן יום כיפור. איך גיי פארשטיין. איך האב געגעסן צום סוף.

הלכה: בולמוס

וכן, די ענליכע זאך, אזוי ווי די פארקערטע פון אשרי ילדתו. א מענטש האט אים אנגעכאפט א חלשות, א שטארקע הונגער. ס'קען אים לייגן אין סכנה. בולמיה איז א מחלה, אויף ענגליש זאגט מען בולמיה. ס'איז די זעלבע לשון, ס'מיינט אז ס'איז א משונה'דיגע תאוות אכילה, בעיסיקלי. **And again**, דאס איז טאקע אפשר פסיכאלאגיש, אדער אפשר יא פיל נישט. די פוינט איז, ער מוז יעצט עסן. קיצור, מ'רעדט דא פון **eating disorders**. יא, ס'איז **eating disorders**. **ומאכילין אותו עד שיאורו עיניו**. ווען מ'זעט אז די אויגן באלאכטן אויף, ווייסט מען אז ער האט זיך בארואיקט. ווייל **אפילו נבילות שקצים**... זאגט דער רמב"ם אז אכטיגע בעלמות איז אזא סכנה אז **אפילו נבילות שקצים מאכילין אותם מיד**, ווייל ס'איז ממש א סכנה. **ואין מה שנעושה מ'ווארט נישט עד שיעורן צו דברים**

אפילו פריער, אבער דער מנהג איז מער להקל ווי ס'שטייט אין דעם רמב"ם. מ'דארף זיך אייביג מחמיר זיין אין פיקוח נפש. יא, הגם... אקעי, וואטעווער, לאמיר נישט אריינגיין אין דעם. איך ווייס נישט, ס'וואלט מיר קיינער וואלט נישט פארשטעלן.

שאלת רופא — חילוק בין ענינים פרטיים וכלליים

אויך די אלע הלכות, דאס וואס מ'דארף פרעגן א דאקטאר, איז אויכעט ווען ס'איז אן ענין פון פרטי. אבער אין די היסטאריע איז געווען אפאר מאל אז אויב ס'איז געווען אן ענין כללי, ס'איז געווען א מגיפה אדער אזא סארט זאך.

אדער סתם א... איך וויל נישט ממש אויף דעם לעוועל, אבער למשל מארגן וועט זיין זייער א הייסע טאג, ס'וועט זיין הונדערט דעגריס. ס'איז דא מענטשן וואס זענען מכורח אז זיי מוזן זיין אין גאס, זיי ארבעטן אויף קאנסטראקשן סייטס וכדומה. דארף ער נישט פרעגן זיין ספעציפיש דאקטאר. ס'איז היינט זייער א שרעקעדיגע... דער טאג איז מסוכן. ס'איז גענוג אז די דאקטוירים זאגן אז ווען ס'איז הונדערט דעגריס און מ'איז אין גאס, מער ווי אזויפיל, אזויפיל הייבט מען אן ווערן א סכנה.

און דאס איז אויך אז מ'קען מיקל זיין, די אלע זאכן וואס מ'האט דא געלערנט... איך האב א תענית דרבנן. יא, אקעי. מיר דארפן וויסן די אלע פרטים. אקעי. ס'איז א געוואלדיגע זאך.

"שלא יבוא לידי סכנה". ווען מ'איז נאך זייער יונג, זאגט דער רמב"ם אז ס'איז א סכנה צו פאסטן.

המנהג להקל — חינוך נאר לשעות, נישט א גאנצן טאג

זייער גוט. און דאס וואס דער רמב"ם האט געזאגט אז פון ניין און צען, אדער פון עלף זיכער, אויב זיי קענען דארפן זיי פאסטן די גאנצע טאג, דאס אויף דעם איז דא אנדערע ראשונים וואס זאגן אז ניין, אז חינוך איז נאר לשעות, נו, קיינמאל איז נישטא קיין חינוך פון פאסטן א גאנצע טאג.

ולא עוד אלא, דער הייליגער שלחן ערוך הרב און אנדערע אחרונים אויכעט, דאס וואס דער פאביטשער ברענגט איינמאל דער שלחן ערוך הרב, אבער ס'זענען געווען אנדערע וואס האבן געזאגט דאס, אז דער מנהג איז אזוי אז מ'לאזט נישט קיין איין קטן פאסטן א גאנצע טאג.

זאגט דער שלחן ערוך הרב אזוי, **"כיון שהכל לומדים עכשיו והתורה מתשת כחם"**, ממילא הייסן זיי נישט קיין בריאים, ממילא דארפן זיי נישט. סאו וויבאלד אלע קינדער היינט גייען אין חדר און זענען שוואך, פאסט מען נישט פאר די בר מצוה.

אזוי מיין איך ביי רוב אידן איז דער מנהג היינט אז מ'איז נישט מחנך צו פאסטן א גאנצע טאג ביז די בר מצוה. אביסל שעות אפשר, יא. איין יום כיפור, איין פאר, יא. ס'איז פארשידענע... מעיקר הדין דארף מען מחנך זיין